

TÁRSADALOM
IRODALOM, GAZDASÁG
ÉS
SPORT

MEGJELEN
havonként kétszer

Második évfolyam.

SZEMLE

ILLUSZTRÁLT GAZDASÁGI ÉS SPORTROVATOKKAL

SZERKESZTIK

GRÓF ZICHY IMRE, GRÓF KREITH BÉLA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre10 ft —

Félévre..... 5 « --

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST

Lövész-utca 5.

Budapest, 1885. január 1.

5. szám.

MIKLÓS BÁRÓ WESSELÉNYI.

Tekintetes Elő Alispány Ura!

A leg tisztább s kiváló harafi éris-szülté beaxedeméit, melyek milliókat boldogító törvény' alkotásait, s veszedes következtések' eltávolításait kívántam, a' kara csende biztosítására eskökölni, melyes vád s ter, kes pör leve jutalmom. Szomorító ennek érzése, de még szomorítóbb, hogy bennem a' skollás szabadságát s a' Kögyületekbeni tanács, koras' birtosságát (ezen főbb kézfességeit törvényes szabadságunk, nak:) kelle meg sértve s veszedelmekre látnom. Szellemnek ha ennél semmi sem is lehet keservebb, de szívemnek meg marraanglobb az, hogy a' skollás törvényes szabadságát s az én ügyömet védvén egy szeretett barátom s köztiszteltetbéli hazámfia kedvetlenségüket vont magára, s egy magamat kell az ő baja' olának tekintenem. Skarafiui s baráti ér, risem szolgáljon azért mentiségül, hogy ezen soraimmal a' Itus első Alispány Uraak alkalmatlankodni bátor, kodok. Soha nem lehetne nyugta keslemnek, ha az én ügyömért s tehát értem, egy lelki barátom szenvedni, s hazám törvényhozása egyik leg alkesebb tagját ebreszten, lenne kintelen. De az ő ügye, mely most már a' skollás szabadságának s a' Megyék mettoságának ügye, azon

Lelkes

Báró Wesselényi Miklós.

Ha van korszak, mely mint egy fénylő üstökös vonul át hazánk történelmi egén, úgy bizonyára az 1823-tól 1848-ig terjedő, az, melynek eseménygazdag szálai a jelenen keresztül még a távol jövőbe is benyulnak. Lelkes volt a nemzet s nagy férfiak állottak élén és csak is így magyarázható meg azon rendkívül gazdag eredmény, melyet a századokkal versenyző „huszonöt év“ felmutatott.

Költők, szónokok, írók és államférfiak-

kal dicsekedhetett e kor, a kik a nagy „ébredés“ méltó fiai voltak.

Magyarországon a politikai küzdelem soha sem volt erősebb, a politikai jellem, kitartás és hazafiság soha nagyobb próbára téve, mint ekkor. Egy hosszú, közel ezredéves multnak előítéletekkel telt hagyományait kellett kiküszöbölni és egy új világot építeni, melyben szabad az ember, szabad a gondolat, szabad a szó.

A költő megjósolta „hogy jönni fog, ha jönni kell egy jobb kor“ és a nemzet

megértette a jóslatot, vállvetve dolgozott s mindenki iparkodott kivenni a munkából a maga részét.

Azok között, kiknek a nemzeti ébredés e nagy korszakában kiváló szerep jutott osztályrészül, nevezetes helyet foglal el báró Wesselényi Miklós. Nagy szellemi és hatalmas testi ereje által kitűnt valamennyi kortársa között. A legkitünőbb vivó, a legjobb lovas, a legügyesebb tornász. Mint politikus nagy készültséggel és rendithetlen bátorsággal bírt. Mindig a jog terén

lehes Megyénk van keriben, mely a' valódi harafiságot mindig becsülni is jutalmozni tudta, s mely érdemes fiait közzül azt emelte kormányára ki minden mellékes tekintetét félre téve, a' harafiságot pártolni tudja is, s akarja is; és ezen Megye bironyoson nem fogja érte-verejtékűzött kiv fiát elhagyni, és oly harafi, milyennel a' Jtás Al-Fispany Urat hírebol ösmerni szerentesin van, bironyoson azt fogja eszközölni, hogy a' ki meggyörödésit mondta ki a' skollás szabadság szent ügyében, az küldői résziről azon védleket nyerje, melyben melles bírodalommal remilt. Ezen hírdelmisem nyugtatja lelket s örökíti azon tiszteletet melyet maradoz

A Jtás Első Al-Fispany Uronak

Pozony Jul 15ten - 805.

aláíratos szolgája
Wesselényi Miklós

állt, melyből egy hajszálat sem engedett. Egyéni jelleme visszatükrözött politikájában is, mert valamint a magánéletben, úgy a közélet terén is, gyűlölte a kerülő utakat. Jelleme nyilt, őszinte, fölfelé büszke, arisztokrata; de mint törvényhozó a demokratikus eszméket szolgálta. Róla el volt mondható, hogy megtörhetik; de nem hajlik meg soha.

Találón jellemzi őt az eset, hogy a főrendek tábláján egy ízben — mellözve a szokásos czimezéseket — így kezdé beszédét: Felséges Haza! És a midőn őt az elnöklő József nádor ezért rendreutasítá, Wesselényi ezt válaszolta: El kell fogadnom fenséged intését már csak azért is,

mert tisztelettel kell viseltetnem azon szék iránt, melyen őseim századokon át, mint nádorok ültek.

Nem kevésbé világítja meg gondolkodását a következő eset. Midőn elvtársa Kendeffy Kolozsvártt hirtelen meghalt, azt rebesgették, hogy erőszakos halállal mult ki, a hirt pedig oly különbözökép színezték, hogy a nép lázongani kezdett és körülvette a házat, a hol a holttetem feküdt. A kormányzáság katonaságot rendelt a ház elé, melynek udvarára senkit be nem bocsátottak. Reggeli kilencz óra tájban jött Wesselényi, utat törve magának a tömegben, a midőn a kapunál két katona-őr utját állta, ellökte őket és e szavakat

dörgé: Mit álltok itt ti önkény zsoldosai, nem vagytok rá méltók, hogy egy szabad ember sirjánál öröködjetek!

Leglelkesebb pártolója volt a törvények magyarul szerkesztésének akkor, a midőn gróf Cziráky Antal országbíró könyezve panaszkodott, hogy mi lesz a classicus latin nyelvből, ha helyét a magyar nyelv fogja elfoglalni. Az örökváltság mellett küzdött a mostoha korban, a midőn a főnemesség előjogait annyira féltette, hogy ugyancsak gróf Cziráky a lánczhidon fizetendő vámról szóló javaslat tárgyalása alkalmából azt mondá: Naponkint inkább kétszer uszom át a Dunát, semhogy egy krajczár vámot fizessek.

A főrendek tábláján gyökeret vert conservatív áramlattal szemben az egyedüli, ki minden ízében szabadelvű politikát követett, mi azonban keserű gyümölcsöket termelt számára; mert népszerűségének és politikai szereplésének tetőpontján, 1835-ben hűtlenségi perbe fogta a kormány.

Sokkal ismeretesebb e per — mely még a negyvenes évekre is rá vetette árnyékát, semhogy azt hosszasan ismertetnünk szükséges volna, ezuttal tehát annak dióhéjba szorított történelmét a következőkben adjuk.

A szatmármegyei közgyűlés 1835. novemberben oda utasította követeit, hogy addigi politikájukkal ellentétben az örökváltság ellen szavazzanak. Szatmármegye szabadelvű pártja ez utasítást megváltoztatandó ugyanazon év december havában tartott közgyűlésén ujjal felszínre vetette a kérdést. E közgyűlésen résztvett Wesselényi Miklós is, mely alkalommal a kormány hűtlenségi perbe fogta. A per alapját, állítólag Wesselényi által elmondott következő pont képezte: „A kormány nem akarja ezt, (tudniillik, hogy a jobbágyok magukat megválthassák) mely család álarczát tévén ocsmány képére, kihuzta kilencz millió ember zsirját, s már most csak arra várakozik, hogy ezen kilencz milliót ellenünk felingerelvén, annak körmei közül ő szabaditson ki, s ekkor jaj nekünk tekintetes karok és rendek, mert szabad emberekből rabszolgákká alacsonyodunk.“

Nagy csapás sujtotta a szabadelvű pártot Wesselényi perbefogatása által, melynél csak azon durva sérelem nagyobb, melyet a kormány a per által a szólásszabadságon ejtett. Az országgyűlési szabadelvű párt, hogy az ország e jeles fiát megmentse és a jogtalanul megtámadott szólásszabadságot megvédje, hosszabb tanácskozás után abban állapodott meg, hogy a liberális követek tegyék magukévá Wesselényinek Szatmárban mondott beszédét, mi által míg a párt egyrésztől megvédi a tanácskozás szabadságát, másrésztől a kormány azon dilemmába kerül, miszerint vagy kénytelen lesz mindnyájukat perbe fogni, a mi alig képzelhető, vagy pedig kényszerítve lesz elejteni a Wesselényi ellen indított pert is.

Az első, ki a megállapodás értelmében az országgyűlésen felszólalt *Balogh* János barsmegyei követ volt; ki azonban a felszólalásával egyedül maradt. A kormány következetes akarván maradni, perbe fogta *Baloghot* is, a nádor őt az országgyűlésből kitiltván, visszaküldötte megyéjébe, a kormány pedig új választást rendelt el, mely időköz alatt elkövetett mindent, hogy az újra fellépett *Baloghot* megbuktassa. Ez időben írta báró Wesselényi Miklós

Bars megye akkori alispánjához *Tajnaihoz* az alábbi levelet, melynek az eredeti kézirat után készült hű másolatát közöljük, a mint következők:

A levél megtette hatását; mert részben ennek köszönhető, hogy *Baloghot* a kormány pazarlása és minden erőszakoskodásai daczára is, nemcsak hogy megválasztották, sőt mi több, elmondott beszédét a megyei közgyűlés magáévá téve, megbizta a megyei főügyészt, hogy őt e perében védelmezze. A kormány ily körülmények között *Balogh* perét kénytelen volt elejteni. Wesselényi pere azonban, mint a szólásszabadságon ejtett sérelem 23 üzenet tárgyát képezte a rendek és főrendek között, s következményeiben oly messze kiható horderővel birt, hogy ezen korszaknak egyik legfontosabb ügyét képezte.

Kovács Elek.

Az eljátszott országhatárok s a czimeres gentry.*

A „*Censor*“ és a pártjabeliei fölötté szeretnék, ha a nemzet mentől inkább elveszítené exkluzivitását, ha mentől rohamosabban rohanna azon demokrácia felé, mely azt mondja:

— Hazám a nagyvilág; testvérem az összes emberiség.

Annálfogva — mint föl nem használhatóra — komor szemekkel tekint a gentryre, mely azt mondja:

— Hazám ez a darab föld, melyen élek; testvérem az én test és vérem.

Veszedelmes, ha ez az osztály így beszél, mert akkor csak idő kérdése, hogy az egész magyar faj így beszéljen.

Az egész magyar faj: a magas arisztokrácia, a gentry, a polgár, a nép.

És a gentry veszedelmes náció, mert eddig nemcsak becsületesnek, okosnak, lovagiasnak, hazafiasnak, ha kellett önfeláldozónak mutatta mindig magát, s ezáltal megtudta nyerni a többi osztályok bizalmát és rokonszenvét; nemcsak hogy tényleg most is az ő kezében van a vezérszerep, hanem még a mellett egyik végével benyulik a magas arisztokráciába, másik végével meg a polgárságba és a népbe.

Mindegyikkel atyafi, jogviszonyban élő rokon s ki tudná pontosan meghatározni, hogy fölfelé, meg lefelé hol kezdődik és hol végződik?

Olyan, mint a farkát szájába fogó kígyó: se kezdete, se vége.

Belőle emelkedett ki a legmagasabb születési arisztokrácia?

— Avagy nem bukkanunk-e léptenyomon itt és ott egy neví családokra, melyek csak két külön osztályba átnyuló galyai egy törzsnek.

Nem ő szolgáltatja-e az értelmi arisztokrácia legnagyobb kontingensét?

A hajduk, a királyi városok polgárainak egy tekintélyes része nem az ő családi vérükből származott-e?

* „*Censor*“ röpiratára irt s már sajtó alatt levő válaszröpiratból egyik országos nevű jeles írónk tollából.

A jászok, a kunok nem az ő osztálytársaik voltak-e bizonyos tekintetben?

A népbe az egyszerű munkások közé nem szállott le közülök meghatározhatlan számú mennyiség?

Akárhol tapogatja az ember, mindenütt az ő ruganyos teste van!

Hát ez a se nem kezdődő, se nem végződő kígyó-gentry, ha egyszer egy érdekeivel ellentétes hatalommal összeütközésbe talál jönni, nagyon veszedelmessé válhat, mert az ő vetője nem egy osztály vetője, hanem egy nemzet vetoja lesz.

A kormánynak vannak alapos okai arra, hogy tartson ettől a mindenhová beágazó ezer éves fától; megpróbálja tehát elhíttetni vele, hogy gyökerei rothadtak; kérge nem az ő testéből való, koronája mizerábilis száraz galyakból áll.

A fa megrázza galyait s úgy tapasztalja, hogy még nem nagyon töredezik.

A kormány erre elhatározta, hogy ennek a gentrynek el kell pusztíttatnia s azt tanácsoltatja neki *Censor* által, hogy olvadjon be valahova mig szépen van.

De hát hova? — Hiszen a kormánynak és pártjának épen az a baj, hogy eddig is mindenhova beolvadt és aztán mégis megvan.

S miért baj ez a kormány és a pártjának?

Mert oka van nem szeretni egy olyan hatalmas elemet, mely — ha arra kerülne a sor — nyomatékka tudná odamondani, hogy — nem!

S mi lehet ez az oka?

Annak egész története van.

Az idők szeszélye egyszer, ezelőtt 17 évvel, úgy hozta, hogy a magyar nemzet nevében intézkedő férfiak egy paktumot kötöttek, melyre azt mondták a nemzetnek, hogy kedvező lesz neki

A kötés szerint a nemzet odafüzetett egy, az övétől egészen különböző intenciókkal bíró, művelt gyárbirodalom részéhez, azzal a czéllal, hogy majd idők folytán ez az eddig önálló ország részére fog simulni, egy papírról jól kiczirkalmazott birodalomnak, melyet elkereszteltek *Cis-translajthániának*.

Nagyon komplikált a neve s nagyon komplikált maga is.

Az államférfiak azt mondták a nemzetnek, hogy — habár egyelőre nem látszik is — ebben a paktumban a magyar nemzet jövő garantiája van lefektetve.

Pedig abban nem volt lefektetve egyéb, mint egy politikai álm.

Azt mondták, hogy azért kötötték meg ezt a szerződést, mert ha a nemzeti exkluzivitásból és szigoru önállóságból föl kellett is egy részt adni, a magyar mint nép meg fog gazdagodni s majd, mikor már gazdag lesz föltámadhat s visszakövetelheti az eddig föladdottaknak látszó jogokat.

Pedig azért kötötték, mert kétségbeesetek a nemzet jövője fölött.

Főbe ütötték a nemzetet, mert attól féltek, hogy megtalál halni.

A megkomponált politikai csodagép után el kezdett működni s előállította az eredményeket, melyek el nem maradhattak.

A paktum kedvéért, mely nyiltan egyetértést, titkon pedig beolvadást követelt a

nemzettől, le kellett mondania a magyaroknak bizonyos jogokról, melyek az önállóságot jelzik, nem azért, hogy mások jogokban részesüljenek, hanem hogy ezek a mások is kénytelenek legyenek az összbirodalom eszméjének kedvéért ugyanazon jogokról lemondani.

Magyarország elfogadta a feladatot, hogy ő majd bevezeti az ő szláveredetű népeit ebbe az összeolvadási mozgalomba. Ausztria szintén erre kötelezte magát. — Mind a kettő el kezdett dikciózni az ő népeinek.

Látjátok: mi lemondunk bizonyos jogokról a közös jogállamért, egy — papiron már megcsinált képzeleti — összbirodalom eszméjéért, mely dícsőbb és hatalmasabb lesz minden eddig létezettnél. — Mondjátok le ti is ugyanazon jogokról.

A népek pedig dűnyögve és duzzogva feleltek erre:

— Nem akarom!

Akkor az egymást kézen fogó Ausztria és Magyarország azt mondták:

— Na, majd mindjárt fogjátok ti akarni. Fölállítok nyolczszázezer katonát s úgy tesztek veletek — az én testemmel — mintha idegen hatalom volnék, a ki hódított s most kardjára támaszkodva parancsol.

Ugy is tett.

A népek pedig akkor összehúzódtak és azt mondták...

Nem! nem mondtak semmit, csak némán megcsökönösítették magokat s Moszkva felé forduló tekintettel, engedték dolgozni a kéz-kézben egymást fogó két fejű aszszonyt.

Az egészben azonban az volt a legfurcsább, hogy ez a kétfejű egy asszony maga sem volt egy: nagyon is kettő volt.

Mindeniknek ereiben más-más fajta vér buzgott; mindeniknek szive titkon más-más tárgyért hevült; mindenik szeretett volna a másiktól szabadulni, mert a másik gát volt az egyiknek abban, a mit titkon el szeretett volna követni.

Az egyik a deli termetű német egység felé kacintgatott és minden csöpp vére lángolt a vágytól: keblére dőlhetni, de csak türtőztette magát, mert abban a reményben élt, hogy ha vár, majd a meggermanizált Magyarországgal mehet oda.

A *Censor* eszével gondolkodott.

— En nagyon művelt vagyok. Ez a buta műveletlen felem, a liba, össze engedte magát kötni velem. Én majd az összeköttetés teremtette csatornákon bele fogom lövelni művelt véretem az ő testébe; meghódítom őt kulturám által, s mikor észre sem véve nyugati kulturám által énemmé változtattam, vele együtt karjaiba repülök az én deli lovagomnak.

Az akkor még szivesebben fog fogadni, mert viszek magammal hozományt, melyből megélek, a nélkül, hogy lovagom tárczájára szoruljak.

En gyárország vagyok, ez a magyar meg gazdag, termelő ország.

A másik? (A magyar.)

Annak ugyan nem volt szerelmese, de magáért hevült — a szegény.

— Igaz, hogy ez az én egyik felem — gondolta magában — műveltebb mint én; de én életerősebb vagyok mint ő. Ő nem fog engem abszorbeálhatni.

Tűröm, hogy vele össze vagyok kötve,

mert meg akarok gazdagodni, hogy aztán azt mondhasam neki:

Vagy jössz velem oda, a hova én akarom, akkor adok neked tovább is enni; vagy — Isten veled! én majd megélek nálad nélkül is.

Mind a kettő azt hitte magáról, hogy nagy diplomata, s a másikat föl fogja ültetni.

Pedig mindketten csak asszonyok voltak. A gép ezalatt hűségesen munkálkodott.

Azokat a válaszfalakat, melyeket a századok építettek a két test között, verte lefelé. — Azokat a különbségeket, melyek a két testet külön individummá tették — verte lefelé.

Nivellirozott.

Eltűntek a megyék, ezek a részletes vérgyűjtő edények, melyek mindegyikében külön, külön nemzeti életerő volt, melyekből a központi véredényt új vérrel lehetett ellátni, ha valamely nyomás kiürítette azt, — Ezek a vidéki városok, melyekben a magyar elem meghuzta magát, ha odakinn baj volt s onnan leste a pillanatot, mikor győzelmes ostromra kirohanhat. — Ezek az ősmérs, ősi falak, melyekhez büszke és édes emlékek kötődtek; melyek barnák voltak ugyan, de beléjük volt vésve a mult századok mithikus dícsősége, s melyek az utódokat minden lépten-nyomon arra emlékeztették, hogy ők valakik; hogy ők magyarok.

Eltűntek a határvonalak, a melyeknél megállhatott és azt mondhatta:

Itt kezdődik az én házam, melynek minden röge őseim emléke által van megszentelve; melynek minden porszeme drága nekem.

El kellett tűnni a közbeneső védvámoknak, mely a magyar ipart lehetségessé tette volna; megvédte volna gyöngye sárját a szomszéd kifejtett gyáripar lenyomó versenyétől, perzselő naphevéttől.

Eltűntek a századok alatt kifejlődött nemzeti intézmények a furcsán összealkott, de hozzáférhetlen becsületes és nem bürokratikus jellegű bíróságok, melyek nem hagytak magok után proletariátust.

Eltűnt a táblabíró világ, mely pipázva és enyelegve végezte el mindazt, a mi elvégzendő volt, a nélkül, hogy bürokráciát, egy új, a magyarnak idegen embercsoportot állított volna össze.

Eltűnt a szabad mozgás lehetősége.

Eltűnt minden, a mihez a magyar szeretetével ragaszkodhatott volna.

Kaptunk a régi megyék helyett álmos közigazgatási bizottságokat, megbízhatlan kezű árvaszékeket, utbiztosokat szolgabíró címmel.

Megkaptuk az ország határai helyett a megálmodott összbirodalom térképét.

Kaptunk egy közös vámterületet, mely megölte a mi iparunkat.

Kaptunk egy közös bank címében helyet a nevünknek; kaptunk a mellé nem tudom hány kölcsön- és biztosító-bankot, mely üzleteket csinál, hogy mint megannyi vezetékcső, külföldre vezesse ki pénz-erőnket.

Kaptunk bíróságot, mely sokba kerül, mert alig megszámlálható tagból áll, de nevetségesen fizettetik, a hol vagy oda dolgozza magát az illető, hogy családjával együtt éhen hal; vagy, ha nem hal éhen — nem maradhat bíró.

Kaptunk egy megdöbbenően nagy hivatalnoktestületet, mely gyermekeket fog produkálni, a kiket nem növelhet hasznos polgárokká, hanem azért aspirációi megmaradnak s képződik belőlük egy dinamit-osztály, mely légbe röpítene az állam szerkezetét.

Kaptunk a szabad mozgás lehetősége helyett olyan tanácskozási termeket, a hova kötéssel kell fogni az embereket, mert mihelyest beléptek, érzik, hogy ők semmik.

„Nincs többé eszménye, csak opportunizmus a magyar új nemzedéknek?!“

Ön, *Censor* ur, ön az osztrák-magyar politika hive, meri ezt nekünk szemünkre vetni?

Ön, a kinek pártja megtanított bennünket, mikor 48-iki félisteneinktől nemcsak minden állást, de még az elismerést is megtagadta, hogy lelkesülni az eszményiért annyit tesz, mint koldussá tenni magunkat.

„A nagy nemzedék férfiai után, rideg, önző generáció következett?!“

Hát kik azok, a kik kilopták a magyar szívből a lelkesülni tudást?!“

Nem olvasta ön soha Róma történetét, a hol meg van írva, hogy a társadalom tömegesen szülte a nagyokat, míg divat volt a közerényeket ünnepelni, s mikor az a divat megszűnt, a társadalmi erő munkálkodott tovább, de — nagy ehetőket, nagy kéjenczeket — a Caesarok helyett Lucullusokat állított elő?

„Rothadni kezdünk s veszítjük lábunk alól a földet, mely a mienk volt?!“

Hát kik tették gyarmattá Magyarországot, mely nyers terményeivel küldi kifelé az életerőt?

Hát kik ültették nyakunkra a nyolczszázezer katonát évi szükségleteivel?

Miért?

Hogy ne merjünk kitörni és keblünkre ölelni az eszményt, a szabadság eszményeit. Hogy legyen egy katonából csinált vasabroncs, melylyel kívülről egygyé erőszakoljuk a szétszáradt hordódongákat, hogy erőszakoskodónak látszó, de azért erő nélküli erőlködésünk által, melylyel egy képzeleti, magunkat is felemészítő összbirodalmat akarnánk megszilárdítani, ellenséggé tegyük saját népeinket. Hogy karjainkból, a hova már belehelyezkedtek volt, az orosz, mint mentő angyal keblére kergessük őket.

„Nincs kulturánk?!“

Csüggedten, fáradtan állottunk meg a civilizáció útján s hajlammal birunk a porba feküdni, mintha az kényelmes diván volna?!“

Hát nem tudják ön és társai, hogy kulturáról csak egy vagyonos nemzetnél lehet szó?

Hát nem önök voltak azok, kik elvették és odaadták az osztráknak azt a forintot tőlünk, a mivel mi is növelhattünk volna magyar Lermontovokat?

Azt mondja ön, hogy mind e bajnak a rongyos gentry az oka?

Nem!

Hogy rongyosak vagyunk, annak önök az okai.

Mi csak annyiban vagyunk okai, hogy hittünk az önök politikájában; elhittük önöknek, hogy abból a paktumból, melyet a nyakunkba kerítettek, pénzes láda lesz.

De most már tudjuk, hogy hányadán állunk!

Ma már tizenhét évi tapasztalás áll háttünk mögött!

És tudja, hogy mit csinálunk?

Nem követjük az ön tanácsát.

Nem veszítjük el exkluzivitásunkat, tesszünk szívós tömörségét.

Nem ültetünk a gentry helyébe demokráciát, mely nem szakad a mi vériünk-ből, hanem csak kivülről önthették ránk, mint ránk öntötték kultura czim alatt a mindenünnen összekomplikált intézményeket, melyek megfojtással fenyegetnek bennünket.

Nem olvadunk be az „új földes urakba.”

Nem hozunk magunknak ézsarisztokrácia czime alatti pénzarisztokrácia gölyakirályt.

Nem ijedünk meg az ön ágyuitól, melyekből majd ideákkal fognak ránk lövöldözni az oroszok.

De nem is megyünk azon az uton tovább, melyen eddig önöket jóhiszeműleg követtük.

Nem engedjük magunkat az orosz és magunkra haragított magunk szlávjai ketős malomköve közé kerülni, hogy összemorzsoltsunk.

Elkergetjük önöket doktrináikkal együtt a hajóskapitányi padról s majd magunk vesszük át a hajó kormányzatát.

És hogy ezt mind megértethessük önökkel: — hogy meg ne lepje önöket, mikor majd előlépünk, már kezdjük praedikátumainkat névjegyjeinkre iratni, czimereinket pecsétnyomóinkra metszetni.

A gentrytől elvették önök a drágakövekkel kirakott kardmarkolatot, de megmaradt neki még a kardvas.

Ezzel fogja visszaszerezni országának már-már eltörölt határait.

Mert határozott jelleget, czimert akar!

És ebben az akaratában nem fogja őt megingatni, megakadályoztatni, akárhány *Censor* fogja is — sánczait féltve — da-dogni, hogy

„A betegség . . . nux vomica . . . beladonna.”

Revisor.

Korszellem.

„Megismeritek a fát gyümölcséről.”

Ha meg voltak egyes kimagasló egyéniségeknek, ha meg volt Sokratesnek a maga *geniusa*, miért ne volna egy népcsaládnak, nemzetnek vagy a népek összeségének is a maga szelleme, mely koronkint vezérel, mely valamint a külső érzékek által szemlélhető testen a ruha, úgy az érzékeken kívül eső szellem ismérve gyanánt szolgál, s ez azon *genius saeculi*-ja az emberiségnek, azon moralis öltözete, mely korszakot alkot.

Ha valjon ezen korszellem valóságos genius-e, mint például Sokratesé volt, kinek sugallatára a nemes és nemtelen, magas és aljas, jó és rossz tettek bekövetkeznek? ezen kérdést jelenleg függőben hagyjuk; annyi azonban bizonyos, hogy a szellem szintugy mint az anyag epidemiáknak van alá vetve, s a ferde nézetek, vizsás fogalmak, sőt maga a rossz is megteszi körutját a földön, s olykor egész társadalmakat kihoz sodrából, úgy, hogy aztán mintegy ár az egészét maga után ragadja; ilyen szellemi epidemiák egyike mai nap-

ság az álliberalismus, mely voltaképen csak nevet cserélt az absolutismussal s ennek modern kiadása, amannál sokkal veszélyesebb, mert míg az absolutismus nyílt sisakkal lép ki a sikra, az álliberalismus álcát használ.

A kényur akar és parancsol, a liberalis önkény dilemmát állít föl s törbe csalja áldozatát; ott megadom magam, ha tehetetlen vagyok, itt meg kell adni magam, mert szellemileg vagy anyagilag kényszerülve vagyok.

Mesterfogása ezen álliberalismusnak legfőképen abban áll, hogy mindent a mi szent és a mi iránt még pietással viseltetnek, nevetségessé tegye; a vallás, a historiai mult, sőt még a nemzeti szokás sem szent előtte, s midőn a kegyeletet végkép kiölte a nép szivéből és a népcsaládot egymás ellen felingerelte, lép ki a sikra s kezdi színét vallani.

Lapozgassuk csak egy kissé a történelem évkönyveit, mindenkor és mindenütt, hol az álliberalismus tért kezdett hódítani, ugyanazon fegyverekkel küzdött és ugyanazon mesterfogásokkal készítette elő a talajt; ott voltak például a nagy francia forradalom liberalis férfiai, ezek is először a monarchia alaptámaszai ellen kezdték meg az ostromot, gyűlöletessé, nevetségessé tették a nemzet jobbait, később a vallás tekintélyét ásták alá, proscibálták magát az uristent, végre a család szentélyét is megtámadták és mind ezt par excellence az ész uralma alatt a legliberalisabb formákban; maga a convent, midőn utóbb a királyné pára a halálos ítéletet kimondotta, mint a nép akaratjának kifolyása tette azt, s mégis a nép zokogott és sírt, midőn a francia koronás fő porba hullott!

Hát a vagyonszűkösség, a communismus eszméje nem-e liberalis eszme volt a *Commune* alatt, alig mult évtizede, midőn ezt is egy liberalis clique szentesítette; ezen liberalis clique, mint egy fenevad dulda föl a nemzet műkincseit, de sőt még az uristen hatalma alól is emancipálta magát s miután az istent magát meg nem támadhatta, igéjének apostolait czipelte a verpadra s ezt mind a nép föntségének és akaratjának kifolyásaként, lekenyerezett csatlósaival törvényes czim alatt a legliberalisabb formában!

A valódi liberalismusnak a nép erkölcsös meggyőződéséből kell sarjadosni s a nép anyagi és szellemi fölvirágzását kell czélozni. IV. Henrik a legliberalisabb fejedelem egyike büszkén mondá egykoron: «akarom, hogy a szegénynek legalább vasárnap egy tyuk kerüljön fazekába» — a mai liberalismus menházakat épít, szegénykonyhát nyit, üldözi a demoralisatiót is; de elveszi a szegény özvegy utolsó párnáját, elérverezzi a nyomorult koldus egyetlen szamarát, az inséggel küzködő a hazának vérrel adozó családapának lefoglalja utolsó falatját; pálinkával vesztegeti, vagy pedig erőszakkal nyomja el a szabad meggyőződést, demoralizál és passiót gyakorol ott, hol önző céljai megkivánják; az erkölcsös érzület s az emberi méltóság undorral fordul el az ilyen Chameleon szabadelvűstől; ezt a liberalismus a despotismustól már csak egy lépés választja el.

Korántse higyjük azonban, hogy ezen álliberalismus coriphaeusait valami belső meggyőződés s önfeláldozó eszme lelkesíti,

melyért életüket is odaadni készek volnának. Kisérjük csak ezen az élet színpadján szereplő liberalis alakokat figyelemmel, vizsgáljuk meg életpályájukat közelebbről és vesszünk egy futó pillanatot multjokba, s a jelen azonnal meg lesz fejtve előttünk, de még csak nagy prophetikus tehetség sem kell hozzá és a jövőt is könnyen megjósolhatjuk:

„Utilitas facit esse deos; qua nempe remota
Templa ruunt, nec erunt arae nec Jupiter ullus.”

Egyszerű önző alakok ők, az opportunitás emberei, kik jobb kézzel tett szolgálatokért fölvetett fizetésüket a balkézzel nagyon is meglátogatják, mintha megvonnák tőlük, akár a khinai tatárt is készséggel kiszolgálják; lapozgassuk csak az alig mult 25—30 év krónikáját s könnyen fölismerhetjük azon liberalis alakokat, kik mint a Chamaeleon gyík színüket nem egyszer változtatták.

* * *

Az álliberalismus karöltve jár s annak mintegy uttörője az ál fölvilágosodottság, az ugynevezett *modern intelligentia*, a falusi eszmadiától kezdve, ki a borgőzös koreszmában gyújtja meg a világosodás eme szövetnekét egész a cathedrákig, hol a tudori kalapok elől cikáznak szét villámai, mindenfelé találkozunk vele. Hosszu képpel, harsány hangon ktrtölve tudományát, anathemát és pereat-ot kiállva mindenkire, ki vele ellenkezik; s ezen álintelligentia annál veszélyesebb, minél materialistikusabb a tömeg gondolkodás módja, az ugynevezett exact tudományokra támaszkodva, a szellemi potentiát egészen kiküszöbölő keretéből, s mind azt a mit őt érkeivel fölfogni nem képes, mint fantasiát, a beteg agyvelő elfajulását, kóros szüleményét nevetségessé teszi.

Vallásos hit, erkölcsös meggyőződés, önzéstelen önmegtagadás, a sziv és kedély szava ezen tan szerint nem létezik és ha egyeseknél csakugyan jelenkezik, az a hülyeség, agylágyulás és örültséggel ugyanazon categoriába sorozandó, s ezen irány, fájdalom, mai nevelési rendszerünkön mintegy vörös fonál áthuzódik. A communistikus, socialdemokratikus és nihilistikus mozgalmak ilyen *Büchner*, *Strausz*, *Moleschott*, *Draper Jacolliat*-féle exact elméleteknek következményei, s a bűntények statisztikája elég világosan bizonyítja, hogy itt is rothad valami Dániában!

Nagy Zelli Mihály.

Amerikai párbaj.

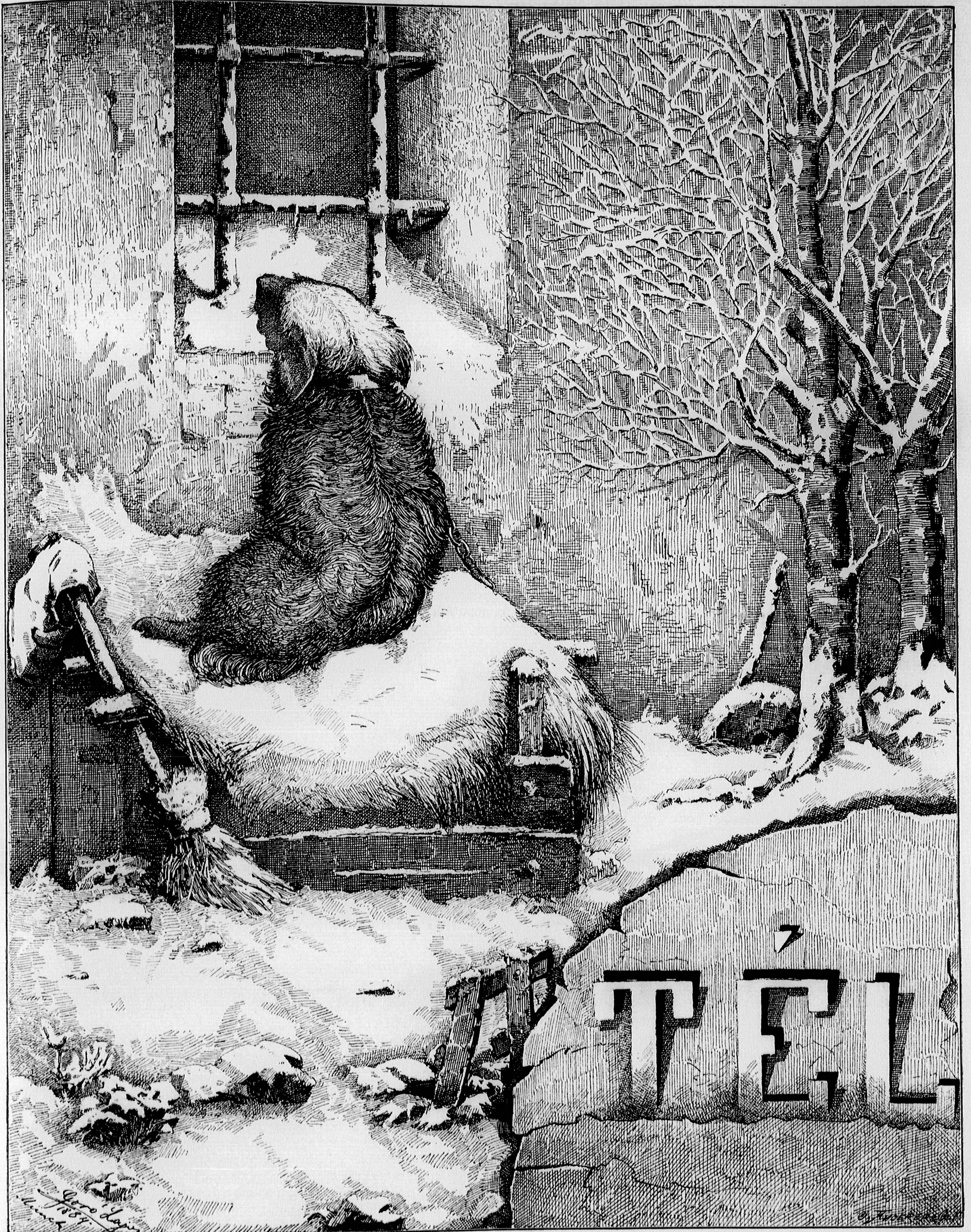
Goldmann ur izgatottan járkal szobájában. Vár valakit, a kitől retteg, de a ki elől még sem tagadtathatja el otthonlétét.

Mondjuk meg mindjárt, hogy lovagias ügyben vár valakit, hogy párbajról van szó.

Ő a sértő fél, s így az elégtételt meg nem tagadhatja, különben kigolyózzák a kaszinóból, s ez helyrehozhatlan lenne egy oly emberre nézve, ki méltán csodálkozhatik önmaga is, hogy általában kaszinói taggá lehetett.

Különben bankár, milliomos és alig harmincz éves férfi.

Van oka tehát szeretni az életet és

GÓRÓ LAJOS EREDETI RAJZA AZ ORSZÁG-VILÁGBÓL.

félni a halált. Van oka a lázas izgatottságra, a rettegesre.

Sem kard, sem pisztoly soha sem volt kezében, s most ki kell állania egy oly ember elé, kinek lelkiismeretét már három ember halála terheli, kiket párbajban lőtt és szúrt agyon, s ki ezenkívül számtalan embert tett örökre bénává és nyomorékká.

Van oka tehát kezeit tördelni, jajongni, a haját tépdésni ésátkozni azt az órát, melyben először villant meg agyában az a bolond ötlet, hogy Fátaray Tádénak ötezer forintot ad kölcsön ötös kamatra, azon föltétel alatt, hogy kieszközli számára a kaszinóba való fölvételt.

Ime itt a következése. Ki kell állnia, hogy lelővessék, mint egy nyul, vagy öszeaprittassék, mint a hagyma a hering-salátához.

Ha a börzekaszinóban marad, ilyesmi bizonyára soha sem éri, sőt még a kalabriaszban is kinyerhette volna minden nap a maga tizenöt-husz forintját, holott itt färlbiznie kell, a hol mindig veszít, mert mindig elijesztik.

És a mi a legbosszantóbb: kiért kell reszkirozni életét?! Fátaray Tádéért, azért a nyomorult végzett földesurért, a kinek még a katonaságnál is quittiroznia kellett a sok adósságáért és a ki szemtől-szemébe ígérte meg neki, hogy vagy a szemén keresztül küldi a golyót agyába, vagy pedig gulyáshusnak valót aprít le az orrából meg a füleiből!

Meg kell bolondulni bele! kiáltá időközönként fogait vicsorgatva és mind a két öklével csapkodva lázas, tüztől égő homlokát!

Hát épen nincs mód, kiszabadulni a rettenetes szituációból?! Kérdé kezeit kétségbeesetten tördelve és ajkait véresre harapdálva.

A vértizzadásig törte fejét, de semmikép nem találta meg az utat a kiszabadulásra! Ez nemcsak kétségbeejtette, hanem majdnem az örvöngésig feldühösítette!

Életében először volt kénytelen beismereni és tapasztalni, hogy lehetetlenség is van a világon! Hogy pénzzel nem lehet mindent, kivétel nélkül mindent elérni! A mint azt oly sokszor, dölyfösen és hetykén állította!

A mint így töprengve járkálna, villámként egy gondolat szülemlett meg agyában, mely mint egy fénysugár az éjszakában, megmutatta az ösvényt és a módot, melylyel bőrét megmentheti a nélkül, hogy kitegye magát annak a szégyen-gyalázatnak, hogy a kaszinóból gyávaságáért ki-küszöböltessék!

Arcza felvidult, szemeiben diadalmas tűz lángolt fel s ajkai gunyosan kezdtek mosolyogni. Ujjongó diadallal kiáltott fel: Nincs, nincs lehetetlenség a pénz mindenhatósága előtt!

Azután nyugodtan szivarra gyujtott és kidolgozta megszületett tervét részletesen.

Amerikai párbajt fogok követelni. Ahoz jogom van, mert ez a párbajnak legveszélyesebb neme! Ha én huznám a fekete golyót, akkor néhány ezer forinttal bizonyára megvásárolhatom a feloldást attól a koldus éhenkórásztól, ha pedig ő huzza, akkor ő lesz kénytelen magát föbelőni, vagy tőlem életét visszakunyorálni. Így is, úgy is bátor és nagylelkű gavallér hi-

rébe jövök, s félni és rettegni fognak tőlem! S ez nagy tekintélyt fog szerezni nekem a kaszinóban is, a börzén is!

Mikor e tervével teljesen elkészült, büszkén levetette magát divánjára, s hetykén várta ellenfele segédeit.

Nemsokára meg is jelentek komoly és ünnepeles arczczal, mint ily alkalmakkor szokás.

Goldmann ur oly hideg és nyugodt udvariassággal fogadta őket, mi nem kis mértékben meglepte az ellenkezőt várt urakat.

Goldmann ur helylyel kínálta meg vendégeit, s egész közönyösséggel kérdezte — úgy a hogy a szinpadon sokszor látta és hallotta, — hogy miben állhat szolgálataukra?

Elmondták jövetelük célját, s kérték, hogy nevezné meg segédeit.

Ah igen, a Fátaray-ügy? Nem nevezek segédeket, mert arra szükség nem leend. Arra kérem csupán: kegyeskedjenek e levelet Fátaray urnak kézbesíteni.

Erre leült asztalához, s néhány sort irt, melyben kijelenti, hogy mint kihivott fél él jogával és amerikai párbajt követel.

Ime, uraim — mondá a levelet átnyujtva — ez válaszom. Fátaray ur ismerni fogja további teendőit.

A segédek átvették a levelet, s meglepetve távoztak.

— Mi lehet e levélben? kérdé az egyik.

— Bizonyosan bocsánatot kér. Mondá a másik.

— Alig hiszem. A ki bocsánatot kér, az nem viseli magát ily hetykén és kihívólag.

— No, most mindjárt megtudjuk, mondá a másik, s a kaszinóba hajtottak.

De nem tudtak meg semmit, mert Fátaray átolvasván a levelet, nagy meglepetést mutatott ugyan, de szó nélkül és gyorsan távozott.

Egyenesen ellenfeléhez sietett, ki őt szintén oly nyugodt egykedvűséggel fogadta, mint imént segédeit.

— Ön vonakodik velem rendes párbajra kelni?

— És ön csudálkozik ezen? Ön kitünő vivó és még jobb lövő, én nem értek e fegyverekhez, azért jogom van követelni, hogy egyforma kilátásaink legyenek. Döntsön a véletlen!

Elfogadom! — mondá Fátaray ur.

Goldmann ur egy életével leszámolt ember nyugalmával elővette az elkészített golyókat is kalapjába tette.

— Öné az elsőség! — mondá ellenfele elé tartva a kalapot.

— Mielőtt húznánk, — mondá Fátaray ur — talán állapitnánk meg a föltételeket. Mennyi idő alatt tartozik magát a vesztés fél kivégezni?

Goldmann ur minden habozás nélkül azt hozta javaslatba, hogy állapodjanak meg tiz esztendőben.

Fátaray a szeme közé nevetett.

— Ön örökké akar élni!

— Mondjunk hát nyolcz esztendőt.

Fátaray még gunyosabban mosolygott.

— Legyen hát öt esztendő!

— Három hónap! — mondá Fátaray. Egy nappal, egy órával sem több!

— Az nem kerekszám. Mondjunk egy fél esztendőt!

— Három hónap! — ismétlé sötéten

Fátaray. — Egy nappal, egy órával sem több!

Legyen hát három hónap! — mondá Goldmann és újból ellenfele elé tartotta a kalapot.

Fátaray benyult és kihuzta — a teketét! — Kellett ez magának? kérdé Goldmann diadalmas gúnnyal.

Fátaray egy lesujtó tekintetet vetett ellenfelére, feszesen meghajtotta magát, azután gyorsan távozott.

— Párbajt vívtam, gavallér vagyok! — kiáltá diadalmasan Goldmann és elkezdte dúdolni a Gerolsteini nagyhercegnő harcezi indulóját. Később azonban abbahagyta az éneket s szomorúan felsohajtott: Beh kár, hogy az amerikai párbajoknál nem lehet kiírni az ujságokba, hogy „A Goldmann és Fátaray urak közt fenforgott ügy lovagiasan elintéztetett!“ Na, de talán a kaszinóban gyanítani fogják!

És ezzel vette kalapját, s büszke léptekkel és kihívó arczczal sietett a kaszinóba!

Olyan boldognak és büszkének érezte magát, mint soha életében.

Teringettét! nem kis dolog is párbajt vivni életre-halálra!

De öröme és boldogsága nem sokáig tartott. Megijedt. Jól meggondolta a dolgot. Az a desperatus fráter még csakugyan föbe löheti magát, s mi történik akkor vele? Talán még be is csukják?! És akkor ő gyilkos lesz, és akkor soha sem fog merni egyedül aludni egy szobában! Csak kért volna bocsánatot, csak annyit mondott volna, hogy pardon! Ó nagylelkű ember, ő megbocsátott volna neki. Na, de majd eljön holnap, bizonyosan eljön!

De nem jött el, a holnap után is elmult, nyolcz nap is elmult, és nem jött el!

Goldmann pedig minden éjjel vele álmodott. Maga előtt látta őt véres arczczal, szét freccsent agyvelővel! Ő maga pedig minden éjjel Ilován volt. Lábain nagy vas lánczokat viselt és septe az udvart és surolta azt a helyet, a hová a király is gyalog jár! — Es minden reggel verejték tengerben fürödve ébredt fel, kimerülten, testileg-lelkileg összetörve!

Nyolcz napig kiállotta, — a kilenczediken irt Fátaraynak, hogy ő nagylelkű és megbocsát neki és hogy ne tessék magát föbelőni, hanem az ötezer forintot, azt tessék megfizetni.

A dolog különben úgy állott, hogy Fátaraynak eszeágában sem volt magát fejbelőni, s általában az egész párbajra való kihívásnak csak az volt a célja, hogy még pár ezer forintot kistrófoljon Goldmannból.

Ismerte emberét, s a nyolcz nap alatt ő is minden nap várta a Goldmann levelet vagy látogatását. Midőn sem levele, sem ő maga nem érkezett, a kilenczedik napon ő is megdöbbsent, hogy hátha még sem ismerte egészen jól az emberét?! S elhatározta, hogy ir neki, s felfejti előtte e párbaj iszonyatos következményeit nem a maga részéről, mert ő az étellel már leszámolt, hanem rá nézve, a ki gazdag, fiatal s a kire mily rettenetes sors lenne életének legaranyosabb, legszebb éveit Ilován tölteni!

Mily csodálatos összetalálkozás! Ő is éppen Ilovát akarta megnevezni — Goldmann is éppen Ilovával álmodott!

Igaza van Hamletnek: „Sok dolog van még a földön, miről iskolai bölcsességek még csak nem is álmodik!”

Már asztalához ült, hogy megírja levelét, midőn a postalegény belépett és átadta neki Goldmann levelét.

Felbontotta, elolvasta, diadalmasan mosolygott és így szólt:

Mégis jól ismerem emberemet. Ez fizet!

És válaszolt neki és megírta, hogy visszautasítja és megveti feloldását; ő gentleman és tudja, hogy mi szabad és mi nem szabad! Ő az étellel leszámolt, szemében a halál nem ellenség, hanem jó barát! Neki azonban szívéből megbocsát! Óhajtja, hogy lelkiismerete ne tegyen neki szemrehányást halála miatt, s a törvényes következtetések se legyenek reá nézve igen szigorúak. Végre képzeletben kiengesztelt kézzel kezét szorít vele, s örök adieut mond neki.

Másnap Goldmann személyesen jelent meg Fátraynál, s ígért neki 500 forintot ötös kamatra, ha nem lövi meg magát.

Fátray ismerte emberét és azt válaszolta, hogy ő gentleman!

Goldmann ettől kezdve minden nap megjelent Fátraynál és mindennap többet ígért.

Az első hónap végén már tizezeren állottak.

Ekkor azonban Goldmann oly sötét arccal találta Fátrayt, hogy megdöbbsent, s azt mondta: vessünk véget a dolognak; adok ötezret váltó nélkül, becsületszóra.

Ha örömet okozok önnek „adjon pénzt”!

Hát írja:

„Alulírt kijelentem, hogy Goldmann urak nagy hálákkal tartozván, őt mint kifogástalan gentlemant insultálni soha sem fogom. Fátray.”

Goldmann átolvasta, megnyugodott benne csupán azt kívánta, hogy Fátray után írja oda, hogy: *Az előtt Fischer.*

K. Feltizi Sándor.

Reznaczió.

*Lomhán szemlélem a világot,
Hadd forrjon, ontsa bűneit.
Nem szórok a gazokra átkot,
És az erény se lelkesít.*

*Nem indulok meg, nem szomorgok,
Ha látok szenvedő szívet.
Irigységet nem kelt a boldog,
Nem fáj sem új, se régi seb.*

*Maradjon a világ a hogy van,
Sajtoljon égő könnyeket.
Lemondtam, mindenről lemondtam,
Mit megmásítani nem lehet.*

*Botorság volt kergetnem álmat,
És szelmalmokkal küzdenem.
E kába összevisszaságot
Ma már nyugodtan nézdelem.*

*Dobálják sárral bár az eszmét:
Nem indít meg, ha elbukott.
Gazság arassa győzedelmét:
Én nézem s meg se mozdulok.*

Reviczky Gyula.

Regényes házasság.

Rózsának hívták, mint a legszebb virágot, pedig ő volt az egész utcában a leg-rútább.

Az az, hogy csak ő tartotta magát annak, mert a valóságban nem volt épen olyan nagyon rút, de — szép se volt! Sőt ki kell mondanom — pedig igazán fáj ez a kényszerű őszinteség — hogy közelebb volt ahhoz, hogy rút legyen szegény! S ő ezt tudta!

S még csak nem is volt valami igen nagyon bus és bánatos miatta. Ha az ember vidám nevetését, kedves szeretetreméltó csevegését hallotta, azt kellett, hogy higgye, hogy ez a bohó leányka ön áltatásban él és sejtelmével sem bír a sors szűkeblüségének, a mit irányában tanusított!

Pedig nem úgy állott a dolog. Rózsa kisasszony nem volt sem együgyű, sem képzelődő. Ő jól tudta, hogy nem szép, sőt épen rútnak tartotta magát. De kibékült vele és nem busult miatta.

Az, az, hogy akkor nem busult már, a mikor ez a kis történet kezdődik, de azelőtt és azután bizony busult ő, sőt sirt is eleget miatta!

Kivált akkor fájt, a mikor megtudta! mert sokáig nem tudta!

Az emberek — kivéve talán a „jó barátnekat” — annyira még sem kegyetlenek, hogy egy fiatal leánynak szemtől szemébe mondják, hogy jaj, de rút kegyed kisasszony!

Még a „jó barátnekat” sem mondják ki épen ilyen nyíltan. Ezek is csak annyit mondanak, hogy kedves vagy és érdekes.

De ennyit a legelső kínálkozó jó alkalomnál még is mondanak. Hogy még ennyit se mondjanak, azt méltányosan nem is lehetne tőlük kivánni, de nem is igen tudnák megállani.

Pedig jól tudják, hogy mindenki tudja, hogy az udvariasság szótárában a kedves és érdekes szavaknak kettős jelentése van.

Hanem azért jobban esik a lelküknek, ha legalább egyszer, csak egyetlen egyszer kimondhatják. Hadd tudja!

Egy szerencse azonban van a dologban s elveszi élet e kegyetlenségnek. A jó barátnekat, e tekintetben legalább, nem hisznek egymásnak.

Rózsa kisasszony sem hitt.

Más pedig nem mondta neki senki.

A tükre?

Az sem mondott semmit, a tükrök általában soha sem mondanak semmit!

Megmutatják az embernek igazán, hogy milyen, de egy szóval sem mondják, hogy szép vagy, vagy rút vagy! Csak azt mondják, hogy ilyen vagy!

Azt aztán egészen az emberre bizzák, hogy milyennek tartsa magát. S nincs az a szemén szedett csufság a világon, a ki kegyetlenebb lenne maga magához, mint a jó barátneki. A Tininek meg a Miczinek még is igaza van. Nem vagyok épen nagyon szép, de legalább érdekes vagyok!

Igy bolonditjuk magunk magunkat. Mert nemcsak a leányok és asszonyok nézegetnek a tükörbe.

Nézegetnek bizony mások is, és sokszor még gyakrabban!

Kis barátneki sokáig nem tudta, vagy nem akarta tudni, hogy a Miczi meg a Tini mily értelemben használják a ked-

vest és az érdekest, a mikor reá alkalmazták.

De jött egy gonosz nap, a midőn megtudta, a midőn egy durva véletlen a legkiméletlenebb módon lerántotta szeméről az illúziók fátylát. Ekkor tizenhét éves volt, s minthogy nem titok, hogy mily gazdag örökség néz rá, a nagynénik s a család közelebb és távolabb rokonai elérkezettnek tekintették az időt összeboronáló cselszövényeik megkezdésére, s hálóiakat és csapdáikat minden irányban felállították.

Első volt Borbála néni, ki a messzi Háromszék megyéből hozatta fel Gencső Dénes unokaöccsét, hogy megpróbálja szerencsését.

Gencső Dénes csinos fiatal ember volt, de még nagyon fiatal, egyszerű és naiv, nem oly magas műveltségű és oly előítélet nélküli, mint a budapesti arany ifjuság; azt írta a nénjének, hogy jó, felmegyek, megnézem a leányt, s ha megtetszik nekem is, én is neki, akkor elveszem, de ha meg nem szeretem, akkor nem kell nekem, ha vert aranyból készült kocsin is hozzák elém, mert én leányt és nem pénzt akarok feleségül venni. Megélek én a magam emberségéből is.

Te csak gyere fel, — táviratozta Borbála néni, — a többi az én gondom.

Dénes erre felült a gőz paripára s meg is érkezett szerencsésen.

Borbála néni ezalatt elegyengette az utat számára. Elment Rózsikáékhoz; bejelentette öcsce érkezését, s engedelmet is kért rá, hogy mindjárt bemutathassa a hogy megjön. Tudod fiam, — mondá nagy titokban a mamának, — kis Rózsikád már tizenhét éves, Dénes öcsém pedig huszonhárom. Ez aztán a jóra való, derék fiatal ember! Nem vetek bele egy-két esztendő, s képviselővé fogják választani. Onnan pedig csak egy lépés a miniszterség, ha ember oly szépen tud szavalni, mint a Dénes öcsém. Képzeld el, ha a vejed miniszter lenne! A Rózsika udvari bálókba is eljárhatna, s Dénes a mennyi atyánkfia van, mind betehetné nagy hivatalokba! Nem gazdag ugyan, de egy krajczár adósság sincs a jószágán. S ezenfelül van egy nagybátyja, az öreg Kászonyi Pál, a ki már nyolczvan felé jár, a ki roppantul gazdag, s a ki százszor is kijelentette, hogy neki fog meghalni!

Szivesen fogom látni — mondá mosolyogva az okos mama, — ha megszeretik egymást, nekem ugyan semmi kifogásom sem lesz ellene, mert én feltettem magamban, hogy ahhoz adom a leányt, a kit ő szemel ki magának. Rózsika elég okos, hogy valami bolond választást ne tegyen, de ha megszeret valakit, én bizony nem állok útjába a boldogságainak. Egyetlen gyermekem legyen úgy boldog, a hogy ő akarja! Pénzre, vagyonra nem tekintek, hála Istennek van nekünk elég.

Ez a felelet egészen elbájolta Borbála nénit s azonnal meg is egyeztek, hogy ha a fiu megérkezik, hát másnap mindjárt elhozza.

Az igazat megvallva, ekkor Borbála néni fillentett egy kicsit, vagy legalább nem volt őszinte.

Mert a fiu már itt volt, már tegnap megérkezett, csak hogy a szabó még csak holnap reggelre készíti el a ruháját. Volt

ugyan Dénesnek elég csinos öltözte, de a néni nem volt megelégedve vele. Nem divatos, nagyon durva a készítése, nem emeli ki eléggé a termet előnyeit! Azért inkább a maga pénzen csináltatja, de ugy csak nem viheti leánynezőbe mint valami madárijesztőt. A fővárosi kisasszonyoknak, különösen ha olyan gazdagok, mint Rózsika, követelő izlésük van ám, nem mint a falusi libáknak, a kiknek minden jó!

Dénes nem ismerte ugyan el, hogy meglevő öltözeteiben is madárijesztő lenne, de azért engedett nénje kívánságának, divatos új ruhát varratott magának, sőt nénje unszolására még a haját is felsüttette. Pedig kár volt vesztegetni reá a pénzt, elég göndör volt az a nélkül is.

Igy indultak a döntő ütközetre. Borbála néni azonban, ki eddig öcsce erre vonatkozó kérdései elől ügyesen kisiklott, most már szükségesnek tartotta kissé előkészíteni őt a savanyu almára. Attól tartott, hogy a nélkül az első meglepetés nagyon is élénken és szembetűnőleg lesz öcsce őszinte arcán kifejezve. De mielőtt elindultak volna, egy szót sem szólt, nehogy meg gondolja magát a gyerek, csak utközben és egyenként adta be neki a keserű lapdacsokat.

Tudod, Dénes, a Rózsikát nem mondhatni épen valami rendkívüli szépségnek, de borzasztólag művelt, úgy beszél az, öcsém németül, francziául, olaszul, mint a víz, aztán gyönyörűen zongorázik és fest, hogy fest, na hiszen majd meglátod a képeit.

Az ember szinte sajnálja, hogy effélékkel annyit gyötörték szegényt, nem szorult az arra. Na, már ott aztán van nagyon! Csak kész pénzben százötvenezer forintjuk van a takarékpénztárban. Hát az a négy emeletes ház a Nádor-utcában a Tigris mellett. Meg az a másik a sugárúton. Jaj, milyen ház az, te Dénes! Akár melyik gróf, mit gróf, akár melyik herczeg is ellakhatnék benne.

Beszélik is, hogy Bécsből akarja megvenni egy főherczeg. Igaz, hogy nem valami kikiáltott nagy szépség, ámbátor az is izlés dolga. Nekem tetszik. Aztán meg feleségnek jobb az olyan szerényebb arczu leány, a ki nincs úgy elkapatva, elkényeztetve, elbolondítva, mint azok a már messzire rikitó tulipán kisasszonyok, a kik csak akkor boldogok, ha bálokban, koncertekben fitogtathatják a szépségüket. Ritkán lesz jó háziasszony az ilyenekből, öcsém. Az okos férfi nem az arczát nézi a leánynak, hanem a magaviseletét és a jóságát.

Na, meg a házait — mondja Dénes mosolyogva, a ki már kezdett gyanakodni, hogy hej, valami bibinek kell lenni a dologban!

Na, meg a házait! Azt is megnézi az okos férfi, kedves öcsém. Nem olyan világban élünk most, hogy egy olyan fiatal ember, a ki előtt oly szép jövő áll, mint te előtted, egy szép arczocskáért nyugöt vegyen a nyakára. Annak már vége van. Most az eszével házasodik az okos férfi. Biz öcsém, ha képviselő akarsz lenni, ha miniszter akarsz lenni, akkor pénzed legyen, oda pénz kell.

Jaj, kedves Borbála néni, hiszen nem akarok én miniszter lenni.

Dehogyan nem akarsz, dehogyan nem

akarsz! akarsz bizony te! Engem nem lehet elbolondítani. A ki képviselő akar lenni, az mind miniszter akar lenni. És jól is teszi, elég bolond, ha nem akar. De az is könnyebben megy annak, a kinek pénze van.

Na, de itt vagyunk már. Látod azt a zöld kapus házat, ott a sarkon, ott laknak. Lakhatnának biz ők akármelyik nagy palotájukban is, de az asszony azért szereti ezt a kisebb házat, (pedig fiam, meg van ám azért ennek az értéke erre megy a körút) mert nem kell lakót tartani s aztán nagy, szép kert van a háta megett. Látod, milyen szép nagy fák vannak benne, mind csupa platán! Aztán Dénes, kezet csókolj ám a mamának s ha nem is épen a bolondulásig tetszenék meg egyszerre valami nagyon az a leány, hát el ne áruld az arczoddal! Jaj, hogy dobog a szívem! Na, húzd meg a csöngettyűt. Dénes meghúzta a csöngettyűt, a kapu feltárult, beléphettek a paradicsomba!

Beis léptek s minthogy megtudták, hogy a nagyságos asszony és a kisasszony a kertben vannak, hát ők is egyenesen oda mentek.

Dénes kezet csókolt a mamának, Rózsika kezet csókolt Borbála néninek, a mama meg a Borbála néni pedig egymást csókolták meg. Mikor ezzel készen voltak, megtörtént a bemutatás, mire mindnyájan az asztal köré csoportosított szép kerti székekre telepedtek.

Természetesen a mama azon kezdte, hogy: mikor tetszett érkezni?

Nem hiszem, hogy igen nagyon tévedném, ha azt állítom, hogy a mamák 98 százaléka hasonló helyzetben hasonló tapintattal vezette volna be a társalgást. Dénes kinek Borbála néni e tekintetben elfelejtett utasítást adni, a székely bérczek fiainak őszinteségével bevallotta, hogy tegnapelőtt reggel.

Borbála néni e feleletre fülíg pirult. Ő, a mint tudjuk, tegnapelőtt délután járt itt s azt mondta, hogy még csak várja az öcsce megérkezését. Rajta érték tehát a kis fillentésen. De az okos asszonyok minden zavarból könnyen ki tudják magukat vágni. Jelentékeny, félre nem érthető tekintetet vetett az öcscsére s erélyes hangon így szólt: Jaj, te bohó fiú, te, téged egészen megzavart ez a nagy város. Hisz te az estéli vonattal érkeztél. Jaj, jaj! és elkezdett hangosan nevetni s kezeit zajosan összecsapkodni, hogy ha az ügyetlen fiú nem értené meg a pillantást: s megmaradna állítása mellett, ne lehessen hallani a szavait.

De a mama is okos asszony volt, mindjárt kitalálta a dolgot, mert csak a vak nem vette észre Dénesen, hogy tetőtől talpig egészen új ruhában van, de nagylelkű volt és kisegítette Borbála nénit a zavarból.

Mielőtt Dénes mondhatott volna valamit, új kérdést intézett hozzá.

Találják ki hogy mit? Fogadom, kitalálták, azt kérdezte, hogy először tetszik Budapesten lenni?

Rendes körülmények közt ez a kérdés a házi kisasszony számára szokott ugyan fenntartatni, de ez nem rendes körülmény, itt erélyes, gyors közbelépésre volt szükség s ezt csak a mama tehette meg. Maradt még elég kérdés a kisasszony

számára is. Milyenek találja a várost? Járt-e már a sugárúton? Az operában? Az országházban? Meddig tetszik itt mulatni? S száz más kérdés, a mit a pillanat inspirációja nyújt.

Dénes, kinek lelkiismerete minden tekintetben nyugodt volt, minden hozzá intézett kérdésre őszintén, igazán felelt.

Megmondta, hogy a várost gyönyörűnek találja, a lánczhidat impozánsnak, a Dunapartot nagyszerűnek, a Sugár-utat felségesnek, az operát isteninek. Csak azt sajnálta, hogy a belsejét nem láthatta, mert nem kapott jegyet.

A mama erre azon semmi részről ellenmondásra nem talált igen gyakorlati megjegyzést tette, hogy az csakugyan nagy baj, hogy oly nehéz jegyeket kapni. Annak a báró Podmaniczkynek ki kellene találni valamit, hogy ezen segítve legyen.

E megjegyzés után némi kis szünet következett. De még jó, hogy következett, mert legalább Rózsa kisasszonynak alkalma nyílt, leleményessége és lélekjelenléte bebizonyítására, mert a szituáció nem volt egészen veszélytelen. Őt másod percz még s azt lehetett volna mondani, hogy a társalgás fenakadt.

Egyesek, már mint Borbála néni és a mama, már köhintgetni kezdtek, de akkor Rózsa kisasszony igazán mint egy mentő angyal lépett közbe s azt kérdezte, hogy: hát az országházban tettszett-e már lenni?

Ezek az ily ötletek azok, miket Franciaországban is, nálunk is, a pillanat inspirációjának neveznek.

Dénes, mint minden más kérdésre erre is egész nyíltan felelt, megmondta, hogy volt.

A felelet jó alkalmul szolgált Borbála néninek is, hogy szintén beleveggyüljön a társalgásba és kijelentse azon meggyőződését, hogy majd fog oda járni Dénes öcsce eleget, majd ha képviselő lesz.

E kijelentésre a mama is mosolyogva megígérte, hogy az első beszédjére ő maga is elmegy.

És minthogy már érkezettnek látta az időt, egy jelentékeny tekintetet vetett leányára, mely azt jelentette, hogy eredj és hozasd az uzsonnát. Ezt Rózsa kisasszony meg is értette s a szerint cselekedve, mint egy fiatal zerge könnyedén elszökelt.

Borbála néni darabig utána nézett s azután önkénytelenül kitört elragadtatással felkállt: Jaj, de kedves egy teremtes!

Az uzsonna után a vendégek még csevegtek kissé, azután ajánlották magukat és eltávoztak, de nem előbb, míg Borbála néni öcsce számára engedélyt nem kért további látogatásokra, mit a mama élőszóval, Rózsa kisasszony pedig egy mosolylyal adott meg.

Mikor kiléptek a házból, alig haladtak néhány lépést a kert oldalán, midőn Dénes hirtelen megállt és így szólt:

Na, Borbála néni, maga ugyan gyönyörű virágszálat szemelt ki számomra menyasszonyul. Nem kell nekem, ha mindjárt gyémántos meg rubintos arany tálczán hozzák is előmbe? Hisz oly szemem szedett rútság ez, hogy akár pénzért is lehetne mutogatni. Hát hiszi-e néni, hogy ezt valaki megszerethesse! Itt vénül ez a

MAGYAR SZÉPEK CSARNOKA.

sutban, nem veszi ezt el soha senki, ha néha csak a pénzeért, meg a házáért!

Halkabban, az istenért, — mondá Borbála néni ijedt arczczal, — hisz a falaknak is füle van!

Hát csakugyan feltette felőlem a néni, hogy én ezt a leányt feleségül veszem? — Folytatá Dénes halkabban — de már későn! Első szavait kellett volna hallkában mondania, mert a falnak csakugyan füle volt. A boldogtalan leányt oda vitte a gyermeki kíváncsiság, saját füleivel akarta hallani, mit beszélnek felőle.

Na, meg is hallotta szegény!

(Folytatása köv.)

Arisztokrata háztartások.

III.

Említve volt megelőző cikkünk végén, hogy ha az európai arisztokracziák legtipikusabbját keressük, okvetetlen az angol arisztokracziára kell első sorban irányozni figyelmünket. Ez az arisztokraczia az, mely a nagy történelmi átmenetektől legkevésbé volt érintve, legkevesebb rázkódásokon ment át s így legkönnyebben tudott a maga történelmi egyéniségében megjegecsezni. A politikai hivatás legközvetlenebb tudata és önérzete az, a mi az angol arisztokracziának támaszát képezi, s egyszersmind nemzeti biztosítékát a változható áramlatok legcsekélyebb veszélye ellen is. Valóban megbecsülhetetlen az a szolgálat, melyet az angol arisztokraczia nemzetének világuralma érdekében tesz, és pedig nem csupán oly módon mint nálunk, hol „az ősök kiontott vére“ a rendes frázis, a hol a nemzeti arisztokraczia hivatásáról van szó, hanem gyakorlatibb és józanabb módon is, milliók meg milliók áldozásával Angliában egy magát a közéletnek szentelt mágnás nem torkát és lábait hozza áldozatul, a mire tudja, hogy semmi szükség nincs, hanem vagyonát és befolyását.

Az angol arisztokraczia családéletének más nemzetek arisztokracziáitól oly annyira elütő jellege sok tekintetben magában az angol házassági intézményben gyökerezik. Angliában a család fogalma úgy szólván csak a házas felekre szorítkozik s a házasság mindenekelőtt nem egyéb, mint a férfi és nő életszövetkezete. A gyermekek csak azután jönnek; szeretik őket, de inkább csak távolról. Gondoskodnak jövőjükéről, de azért a viszony szülők és gyermekek közt sokkal feszültebb és kimértebb mint másutt.

Az a másutt a házasság kötéseknel oly gyakori eset, hogy szülők áldozzák föl magukat gyermekeikért, vagy gyermekek szülőkért Angliában elő se fordulhat. Itt mindenki, még az ifju lány is saját szerencséjének kovácsa. Mint hitves is az angol arisztokrata nő teljesen független mindenkitől, férjét kivéve. Ifju házastársak nem laknak a szülői háznál, mint nálunk gyakran, a fiatal asszony nem tesz mindennapi látogatást anyjánál, se nem avatja őt be házi titkaiba, s még a fi- és nőtestvérek között sincs az az érzélgős viszony, melyet másutt tapasztalhatni.

Az angol arisztokraczia nő eszményképe az, hogy lady legyen. E szót nem

lehet egyszerűen előkelő nőnek fordítani. Egy lady, a szó elfogadott értelmében, oly nő, ki nemcsak tisztességes és becsületes akár a házasetben, akár azon kívül, de mindenekelőtt finom és gyöngéd lélekkel is bír, s nem egyszer a tulzásig is. A ladynek nem szükség, hogy gazdag legyen és sokszor szegény leányok is kivívhatják e megtisztelő czimet. Szóval a lady fogalma bizony a becsületbeli kodex hallgatólagos szabványaihoz van fűzve, csak úgy, mint a lovagiasság. Ezt a felfogást sajátítja el az angol arisztokrata nő már növendéklány korában, s ép azért nála az erényesség és előkelőség egészen természetes öszhangba olvad össze.

E sajátságos öszhang belső lényege az önmagán való uralkodni tudás, az önkorlátozás, mely néha az erény értékét nyeri. Egy lady életében nincs semmi illetlen, közönséges, vagy kétes dolog. Bizonyos tárgyak előtte szóba se hozhatók. Az angol férfi maga is hódol e felfogásnak, s még akkor is, ha a nő, kivel beszél, máskülönben épen nem mintaképe a szigorúságnak, csak választékos, mondhatni szemérmes udvariassággal folytatja vele a társalgást, ugyanez a tisztelete a nőnek az angol arisztokrata házasetben is felfedezhető. Az angol úgy tiszteli nejét, mint saját élettársát, és gyermekeinek csinyját s bárminő szokásai is legyenek más tekintetben a házon kívüli életben, a családi tüzhely mellett mindez megszűnik s a viszony, melyben nejéhez áll, a legdisztingváltabb.

Még csak néhány év előtt is bizonyos kétes nővilág az angol főrangú társaságban semmi szerepet nem játszhatott, s egy igazi gavallér se merészelt volna ilyenre célzást tenni a legtávolabbról se, tisztos nők előtt. A francia előkelő nőknek az a bogara, hogy öltözkükben épen ezt az átmeneti világot vegyék utánzandó mintául fel, eszébe se jutott soha angol hölgynek. Az angol arisztokrata nő, akármilyen vagyonos is, már természeténél fogva egyszerű. Összes divatosságát egyszerűség és választékosság képezi, s még a varrónő ügyességét és tudományát is sokszor a komorna, vagy szobaleány keze pótolja nála.

Miga mi társadalmi fogalmaink szerint a nő, férjhez menetével, bármi rangot és helyet foglalt is el előbb a világban, áldozatul hozza azt férje állásának, addig az angol felfogás szerint a nő emelkedhet ugyan házasság által, de soha se sülyedhet alább. Ha egy arisztokrata nő egyszerű polgárhoz is megy nőül, mindig megtartja származásának es rangjának eredeti fényét. „Lady ez s ez, ennek s ennek az urnak a neje, — így hangzik hivatalos czime és mindig részesül azokban a társadalmi előnyökben, melyek őt férje fölött megilletik. Mi több, ha egy nő házassága által bizonyos társadalmi rangra tett szert, megtartani jogosult ezt, még ha tizszer is újra férjhez megy. Ime egy példa rá.

Pár év előtt halt meg az angol előkelő világ egy ismert nőalakja, ki egy színész leánya s maga is színésznő volt ifju éveiben, a miért azonban volt bátorsága sohase pirulni. Nőül ment első ízben egy előkelő család ifjabb sarjához. Férje csakhamar meghalt s ő az idősebb

fivérnek lett nejévé, kinek utján grófné czímet nyert. Másodszor is özvegy lévén gyermekek nélkül, s mint férje vagyonának egyedüli örököse, új házasságot kötött, a nélkül, hogy lemondott volna előbbi férje nevérol, czimérol és rangjáról. Végre negyedizben egy politikusnak lett nejévé, de még mindig második férje nevével s daczára annak, hogy később negyedik férje is báróságot nyert, ő grófné maradt és így halt is meg.

A mi a lady az angol arisztokraczia nővilágában ugyanaz a gentleman fogalma a férfivilágban. Gentleman lehet minden kifogástalan életű, becsületes ember, de elsőrendű gentlemannek csak oly független állásu előkelő és gazdag egyén tekintethető, kit a külvilág és a hivatalos társadalom semmi tekintetei se kötnek. Egy tökéletes gentleman eszménye még a hivatalos igazat nem mondás feltját se türi meg, s ez értelemben semmi hivatalos állásu egyén, a kinek diplomáciából hazudni kell, se lehet első minőségű gentleman. Megközelíthetetlen grandezza és a fagyosságig menő fesz képezi az angol lord büszke alapvonását. Hogy a sport minden neme mily lényeges szerepet játszik az angol arisztokraczia életében, tudva való, s azért felesleges is részletesebben szólni róla, legfőlebb is a legesaládiasabb sport, a kocsikázás igényel még különösebb meghatározást.

Sehol sem oly divatos a kocsikázás, mint az angol arisztokraczia köreiben. A „Coaching“ és „Four-in-Hand“-klubok Londonban a legelőbbkelő társadalmi rétegek gyűlhelyeivé válnak, mihelyt a tulajdonképeni saison megnyílik. Ma mások a párisi, new-yorki lovaregyletek four-in-handjai és vetekednek ugyan a londoniakkal, de csak London befolyása volt az, mely ezeknek is szárnyat adott. Nem is lehet szebb látvány, mint egy sétakocsizás a londoni arisztokraczia körében husz, harmincz fogattal néha egymásután, melyek mindannyian a legnagyobb díszel és eleganciával vannak kiállítva.

Divatban vannak az angol arisztokrata körökben különösen az ugynevezett „butterfly“ — azaz pillangó-kocsizások, melyek abból állnak, hogy naponta három-négy mértföldre hajtának ki Londonból csupa időtöltés kedvéért, s még az nap visszatérnek. A kocsizási idény rendszerint májusban kezdődik. Ilyenkor a White-Horic Cellarnál Piccadillyben, Hatehets is meretes hôtele mögött nagy tömeg és számos lovagló és lovaglónő gyűl össze, hogy gyönyörködjék a „start“ izgalmas látványában. Az indulás és visszaérkezés kitüzött idejét azonban mindig a legpontosabban megtartja az angol, s alig van rá eset, hogy a megállapított idő-programmtól, saját hibájából és mulasztásából eltérjen.

A mi az angol fashionable világ otthoni életét illeti, elfogadásokra, ünnepélyekre legkedveltebb napja a szerda. Van ugyan szigorú és formyszerű megkülönböztetés az estélyek tulajdonképeni jellegét illetőleg. Szokott teázásokon kívül, melyeken mi rendkívüli sincs, s csak a sandwichretek szerepelnek, a hagyományos módon vannak még különös zene- és táncestélyek (musical és dancing party). Nyá-

ron át kedveltek a kerti összejövetelek (garden-party) is, és ezek rendszeresen mindig croquet, lawn-tennis, és egyéb játékokkal vannak összekötve.

SPORT.

A vadászat és lövészetről.

Alig néhány éve, hogy a «Sport-egylet» megalakult, csakhamar követte ezt az «Orsz. Vadász-védegyelet» létrejövele.

Mindkét egyesület igen tekintélyes és számos taggal dicsekszik. Ez egyesületek, különösen a «Orsz. Vadász-védegyelet» már máig is létesítettek sok oly hasznos dolgot, melyekért az egész közönség elismerését méltán kiérdemelik.

A két egyesületnek társadalmi állás tekintetében oly hatalmas vezérférfiai vannak, mint a minőkkel e hazában kevés egyesület dicsekedhet, minek folytán alig képzelhető e két egyesület hatáskörébe való valamely oly praktikus eszme, melynek létesítése hazánkban a két egyesület vezérférfiainak ne sikerülne.

Két dolgot ajánlok e két jeles egyesület összes tagjainak figyelmébe.

Az első, a miről már annyiszor irtunk: a lövészet népszerűsítése. Ajánljuk a «Sport-egylet t. tagjainak és a hazai összes lövész-egyletek figyelmébe. E kérdés annyira fontos, hogy annak megvitatása, illetőleg a dolog létesítése végett bátran lehetne országos értekezletet egybe hívni s ott kimondani, hogy ez az egyetlen sport, mely a nemzet harcoképességét oly mértékben fejlesztheti, a miként nem fejlesztheti azt a többi sportok közül egy sem.

Nem volna szabad egy magyar községben sem hiányoznia a lövöldének. Nem fegyver és vadászati adókkal korlátozni, de ha kell, hát állami költségen népszerű sporttá kellene tenni a vadászatot és lövészetet. Erre vizsztatérünk még.

A második dolog vadállományunknak szaporítása, ha kell hát mesterséges utonmódon is.

A míg a vadászati és fegyver adók eltörölése lehetővé válik ez adóknak legalább is háromnegyed részét a hazai vadtenyésztés előmozdítására fordítani ajánljuk. Ez esetben szívesebben is fizetné ez adókat minden vadász ember.

Szégyen gyalázat, hogy a vadtenyésztésre alkalmas rengeteg erdőnk legnagyobb részében nincs fővad. Gödöllő szarvasállományát 6—8000 darabra teszik. Mily fölösleges, sőt kártékony ily nagy tömege a fővadnak egy helyen. Mily szépen lehetne ily hatalmas vadállománynak felével is benépesíteni a felvidék és Erdélynek számos alkalmas rengeteget.

A vadászati és fegyveradó háromnegyedeiből hatalmas vadaskertet lehetne előállítani, a honnan minden vidék nyerhetne tenyészanyagot, szarvas, őz vagy fácánból.

E dolgot az «Orsz. Vadász-védegyelet» figyelmébe ajánljuk addig is, a míg alkalmunk lesz e két fontos ügyről bővebben írni.

A vadállomány országszerte való szaporítása lehetővé fogja tenni, hogy a magyar nép is üzhesse a vadászat és lövészet nemes sportját, e két sport fejlesztése, gyakorlása pedig lehetővé teheti, hogy a mohácsi ütközethez *mennél kevésbé hasonló csatákat vívjunk.*

Gr. K. B.

A vitorlázás.

(Vége.)

A Balatonnak már van vitorlás hajórajja, s ezt jórészt Nagybrittania egykori főkon-

részére ugyanaz; „Florida“, 9 tonnás, építette az idén ugyanaz, jelenlegi tulajdonosa *Károlyi László gróf* és 1882. Young által épített „Badacsony“, amely a „badacsonyi vitorlázó-egylet“ tulajdona és közlekedési s kereskedelmi célokra használtatik. Ezek a nagyobb hajók: köztök „erős szél“-ben leggyorsabban a „Hableány“ vitorlázik; némely szél mellett azonban „Jolánta“.

A kisebb — 5 tonnán aluli — vitorlásokat kivétel nélkül Young építette; ezek között „Memento“, „Sárga rózsa“, „Szélvész“, „Blue Rock“, „Szerta“ és „Nameless“ versenyképesek; az első most *Zichy Antal gróf*, a második *Eszterházy Mihály gróf*, a harmadik *Döry Lajos ur*, a negyedik *Eszterházy Mihály gróf*, az ötödik *Szalay Imre ur*, a hatodik pedig *Young Richard* tulajdona. Köztök leggyorsabb a „Memento“, a mely az idei juliusi-regattán oly szép időméretet ért el a tiz kilométeres pályán (az első kört 1 óra 22¹/₂ perc, a másodikat pedig 1 óra 9¹/₂ perc alatt vitorlázva be), a mely bárhol is számot tenne, hasonló szél mellett; a „Memento“-t akkori tulajdonosai *Károlyi László gróf* és *Zichy Antal gróf* vezették.

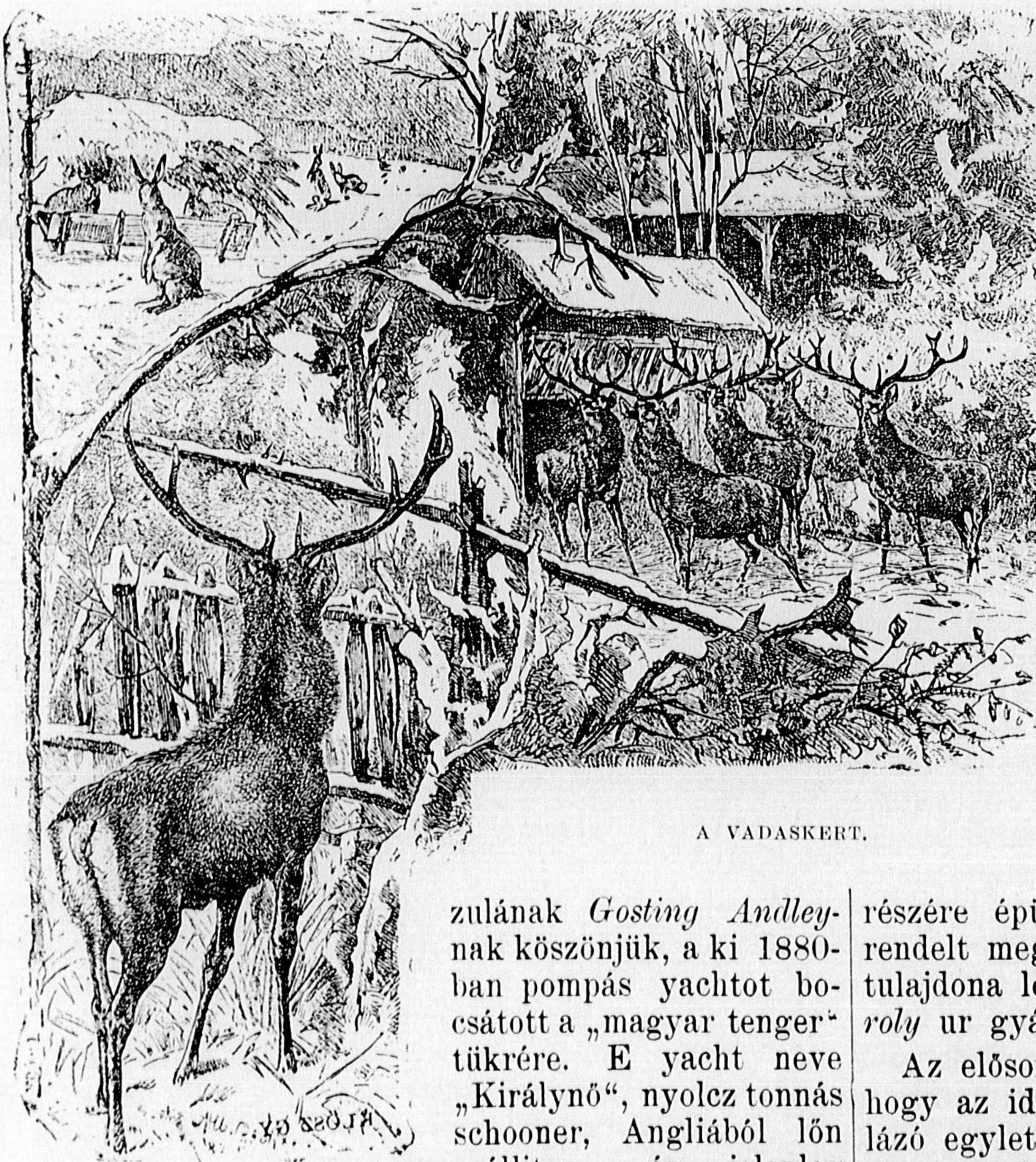
Az elősorolt vitorlásokon kívül a Balaton hajórajához még több vitorlás is tartozik, melyek azonban nem versenyképesek.

A jövő évre 7 vitorlást épít Young Richard jelentékenyen megnagyobbított füredi hajógyárában, melyek májusban vízre bocsátandók. Ehét vitorlás közül kettő (egy 18¹/₂ s egy 8 tonnás) *Andrássy Géza gróf* számára készül; egy *Nádasdy Ferencz gr.*

részére épül; egyet *Károlyi László gróf* rendelt meg; kettő *Eszterházy Mihály gr.* tulajdona lesz; egyet pedig *id. Adám Károly ur* gyártat önmaga részére.

Az elősorolt nevekből is megítélhetjük, hogy az idén megalakult „balatoni vitorlázó egylet“ biztos jövőt jósolhat magának, és a nemes vitorlázási sportra szép jövő mosolyog hazánkban is. A vizisport iránt érzett előszeretet fokozódását bizonyítja egyébiránt az is, hogy egy zártkörű részvénytársulat (Nádasdy Ferencz, Eszterházy Mihály, Károlyi László és Andrássy Géza grófokból álló) 20 lóerejű csavargózást gyártat Young Richard által, melynek vízrebocsátása szintén jövő évben fog történni. E csavargózós kizárólag magánhasználatra épül.

A nagy közönség máris érdeklődik ugyan a vitorlás versenyek iránt, de azért érdeklődése még vajmi sok kívánni valót hagy maga után. Ez azonban részben az eddigi versenyberendezések által indokolva van. Az idej vitorlás versenyek rendezése, mind a juliusi, mind pedig az augusztusi regattán lefolytak, már szép haladást mutat ugyan föl az előzőkkel szemben, azonban több tekintetből mégsem elégíthették ki a nagy közönséget. Például a nézőhelyekre jegyet váltottak, nem értesültek arról, minő

A VADASKERT.

zulanak *Gosting Andley*-nak köszönjük, a ki 1880-ban pompás yachtot bocsátott a „magyar tenger“ tükrére. E yacht neve „Királynő“, nyolcz tonnás schooner, Angliából lón szállítva, és jelenleg *Szarvassy Sándor* buda-

pesti nagykereskedő, egyik legbuzgóbb vizisportmanünk, tulajdona. Ugyancsak 1880. nyara óta horgonyoz a Balatonon a „Mariska“ nevű yawl, melyet Young Richard, a füredi hajógyáros épített, s ugyanazon év telén 6 tonnássá nagyobbított, jelenlegi tulajdonosa *Eszterházy Andor gróf*. A „Herczegnő“ mostani tulajdonosai *Mihálkovits Tivadar* és *Zechmeister J. urak*. E felsorolt három vitorlás vett részt azon vitorlaversenben, mely 1882. augusztus végén lón Balaton-Füredre rendezve; akkor nagy fölényiséggel a „Királynő“ győzött, vezette *Szarvassy Sándor ur*.

Versenyképes vitorlások a nevezettek kivül: az 1883-ban vízrebocsátott „Hableány“, 18 tonnás schooner, építette tulajdonosa *Nádasdy Ferencz gróf* részére Young Richard; „Jolánta“, 8 tonnás yawl, építette 1883-ban tulajdonosa, *Inkey István*

„szelet“ állapított meg az indulási, érkezési ponton bennhorgonyzó versenybíró; s így nem tudhatták, az „esélykiegyenlítés“ melyik módja lón a versenyző hajókra alkalmazva: ez okból, persze! a célponthoz érkezők „helyezése“, azaz melyik az első, második, harmadik díj nyertese, szintén ösmeretlen maradt előttük. Már pedig a versenyek egyik föelvé abban rejlik a nézőkre, hogy mind verseny folytán *tudják*, mily előnnyel bírnak egymás fölött az egymás elé kerülő hajók; mind pedig a beérkezésnél *tudják*, melyek a díjt nyerők. Ezen föélvezetben az eddigi versenyek nézői nem részesültek: mert nem tudván, mily szelet (gyöngye, közép, erős) vett a versenybíró a különböző szelek különböző ereje alapján különféleképp „handicap“-elt indulók versenyén „előnykiegyenlítés“-nek; azt sem tudhatták, az elül vitorlázó hajóknak van-e győzelmi kilátásuk; sőt még azt sem, az első díj nyertese között van-e az első díj nyertese. Jövőre ezen rendezési hátrány kerülve lesz, azaz: a nézőközönség pár perczel az indulás előtt, s azután a verseny folytán s végén hivatalosan lesz értesítve, minő szél s így minő „esélykiegyenlítés“ alapján történik a verseny kezdete, folyik annak eleje, illetőleg közepe és történik vége.

Igazság tekintetében nagy hátránya volt e versenyeknek, hogy csakis két adat (az induláskor és a beérkezéskor meghatározott szél) folyt be a handicaper által kiszabott és az indulók által elfogadott „esélykiegyenlítés“ alkalmazására. Ez nagy igazságtalanság volt; mert a verseny közepén beállott szélváltozás (például gyöngéből középpé erősödött szél) nem jött a különféle „esélykiegyenlítés“ alkalmazásánál tekintetbe; már pedig ez, kivált hosszú pályán, a joggal nyertesnek tekintendő hajókat még a „helyet sem kapott“ hajók közé is taszithatta. Jövőre a versenybíró legalább is negyedóránként határozza meg a szél minőségét, s ennek megfelelőleg alkalmazza a különféle szelek számára különféleképp kiszabott „esélykiegyenlítés“-t, s azután ez alapon határozza meg a közép-számítás utján eredményül kiszámított szelet, s annak megfelelőleg a verseny zsinórmértékül szolgáló „esélykiegyenlítés“-t. Például ha a „gyöngye szél“ 5, a „közép szél“ 10, „az erős szél“ pedig 15 egységet számít, s egy 45 percig tartó versenyben mindhárom szél megállapított; a közép-számítás eredménye $5 + 10 + 15 = 30 : 3 = 10$ egységet nyújt, s e 10 egységnek megfelelő „esélykiegyenlítés“ alkalmazandó a versenyző hajókra.

Kiválóan szükséges az is, hogy a nagy közönségnek a vitorlás versenyek alkalmával rendelkezésére álljon a „totalisator“; mert a nagy közönségnél egyedül az által nyerheti az egészséges kombináció a lehetőséget: fogadás alakjában valószínűsíteni meg magát. Már pedig valamint nem képzelhető a vitorlás sport föllendülése versenyek nélkül; arckép okvetetlenül szükséges a „totalisator“ e versenyek közérdekűségének megalapítására és fokozására.

Vajmi szép látvány ugyan egy induláshoz készülő vitorlás verseny csapat; szép látványt nyújtanak az egymással versenyző vitorlások a pályán (kivált ha többé-kevésbé egyenlő sebességgel vitorláznak!);

érdekes a „finish“, ha küzdelemmel jár; de mindez nem gyakorolhat sport iránti érdeklődést és csak mint „pompás kép“ hathat a nézőkre; ha azok nem tudják, mily „esélykiegyenlítés“ szolgál a versenybíró határozatának kimondására, és nincs alkalmuk a „totalisator“ igénybevétele által *bensőbb* éréktárrsá tenni magokat a kedvenczül választott versenyző-vitorlással.

Jövő esztendőben mind a „Balaton-Egylet“ sportszakosztálya, mind pedig a „Balatoni vitorlázó egyesület“ kiválóan érdekes vitorlás-versenyeket fognak rendezni. E vitorlás-versenyek nemcsak a versenyben résztvevő és az azokhoz közelálló, érdekelt sportsmanek, hanem a nagy közönség számára is érdekesek lesznek; mert a nézőközönség hivatalosan tájékoztatva a versenyző hajók a versenyek elején, folyásán s végén tekintetbe veendő „esélykiegyenlítésnek“ alkalmazásáról és módja lesz a „totalisator“ igénybe vehetni: ugyanis, mindkét hasznos újítás életbe fog léptettetni. E tekintetben az érdem a „Balaton-Egylet“-é, melynek ideai közgyűlése nagy előszereméssel fogadta el az általam ezen irányban tett indítványokat.

A vitorlázás nemes sportja tehát nemcsak viszonylag rendkívül rövid idő alatt szép lendületet von nálunk, hanem fényes jövő van annak biztosítva; mert e nemes sportot oly kitűnő sportsmanjeink üzik nagy kedvtelessel, a kik hivatottsággal bírnak ezen irányban uttörökként szerepelni.

Székényessy Kálmán.

Lótenyésztés és versenyek.

A «Magyar Lovaregylet» mult vasárnap éjjel tartá nagy számadó gyűléseit a lefolyt év eredményeiről (egy választmányi és egy közgyűlés) melyekre az egyesület tagjai igen szép számmal jelentek meg, s örvendetesen lepettek meg ama kitűnő eredmény által, midőn elnök gr. Károlyi Gyula ő exeja előadá, miszerint azon kívül, hogy 101,651 frt adatott verseny-díjakra, 3000 frton felül beruházások és építkezésekre, az Egyesület minden más kötelezettségeinek is (4000 frt törlesztés az újversenyterti kölcsönből és 8000 frton felül kamat-fizetés) még 5800 és néhány frt felesleggel zárható el évi számadását, s nagy örömet okozott a Directorium jelenlevő tagjai által (gr. Batthyány Elemér, gr. Sztáray János, gr. Hunyady Imre, br. Üchtritz Zsigmond) előterjesztett jövő évi költség-előirányzat, mely szerint 181,000 frt adathatnék a jövő 1885. dik évben verseny-díjakra. Oly kilátás, melyre még ezelőtt 5-6 évvel a régi versenyterien álmodni sem mertünk. — Ez összeg 15 napra osztatik fel, melyből 7 nap májusra, 1 nap augusztusra és ismét 7 nap az októberi időre esnek... Különösen gazdagon lesz dotálva az őszi internacionális versenyek 3 napja, melyen több 10.000—20.000 frtos díjjak lesznek kiírva; — így a «Lóvar-Egylet» is megtesz mindent, hogy az országos kiállítás fényét nagyszerű versenyek által emelje... Megemlítendő, hogy e versenyekhez mintegy 30,000 frttal járul az orsz. kiállítási bizottság is.

Két legsikeresebb apolovunk Cambuscan és Buccaneer iradékaik 1880-tól 1884. tehát 5 verseny évszak alatt nyertek:

Cambuscan 395,105 frtot, Buccaneer 357,716 forintot.

Schmidt hadnagy a 7. dzsidás ezredből következő érdekes lovaglást tette: f. évi aug. 23-án elindulva 4 órakor reggel Z. m. Örmező állomásától, Homonna, Szinna, Bereznán át estig. Uzsokra érkezett, körülbelől 126 km. ott meghálva, 24-én Samborig 115 km. 25-én este 7 órakor Lembergbe érkezett 111 km, összesen 342 km. Lovas és ló (egy Bukovinában nevelt Sagya) tökéletes épen érkeztek meg és pár nap mulva ugyanez utat vissza 3 $\frac{1}{2}$ nap alatt tette meg.

Vadászat.

Az udvari parforce vadászatoknak az elmúlt napokban sem nagyon kedvezett az idő. Mindössze három rókaüzést tartottak kisebb számu résztvevővel.

Németországban az udvari vadászat idejét f. hó 13-án zárták be Grunewaldon. Összesen 22 lapátos és 217 däm vad került terítékre. Ezekből a német császár 11 lapátost és 29 däm vadat, a szász király 4 lapátost és 6 däm vadat, a trónörökös 1 lapátost, a szász-weimari nagyherceg 10, Vilmos és Frigyes Károly porosz hercegek 36 illetőleg 23, a szász weimari és badeni nagyhercegi örökösök 3, illetőleg 1, württembergi Agoston herceg 2, mecklenburgi János Albrecht herceg 15 däm vadat, Lajos badeni herceg pedig 1 lapátost és 3 däm vadat ejtett el.

Fácánvadászatok. A legutóbbi Schönbrunban tartott udvari fácánvadászatoknál 310 darabot ejtettek el; Schey Vincze báró kövecsesi fácánosában tartott vadászaton 208 darab volt a zsákmány; Garázdán Boróczy László igazgató tartott fácánvadászatot, hol 240 darabot löttek, végül Hunyady Imre gróf által Tornócson és Szarkálláson rendezett vadászatban 216 fácánt ejtettek el.

Sörtevadra vadászott vendégeivel gróf Károlyi Gyula a Mátrában e hó közepén. Daczára annak, hogy a vadászat előtti héten hullott friss havon az erdészeti személyzet több mint 300 sörtevad-állományt konstatált, a bekerített erdőkben az eredmény nem felelt meg a várakozásnak. Nagyobb kondákat sehol sem tudtak bekeríteni a hajtók. Löttek összesen 10 darabot. Részt vettek a vadászatban a házigazdán kívül gróf Nádasdy Ferencz, gróf Szapáry Iván, gróf Zichy Béla.

Gróf Cziráky Béla főispán kenyeri uradalmának vadászterületéből a napokban meghajtatott 6500 hold, s a vadászat eredménye két nap után 700 hajtó közreműködésével 635 nyúl és 47 fogoly. Részt vettek a házi uron kívül Cziráky Antal gróf, Eszterházy Béla és László gróf, Csekolics Endre gróf, Keglevich Gyula gróf, Trautenberg Frigyes br., Inkey Zsigmond, Antal és László urak.

Ritka eredmény. Gróf Károlyi Victor ez ideai szarvasbögés alatt a stomfai uradalmi erdőkben 41 golyólövessel 37 drb szarvast lött, és pedig csak 3 izbeli lesjárattal. Ezek közül 11-nél, cserjés által fedve — csak a szarvas nyakát láthatta.

Az erdei szalonkákról meglehetősen ellentétes tudósításokat kapunk. Néhol közepesnek, sőt jónak jelezték a vissza

vonulást, máshol panaszkodnak, hogy alig akadnak egy-kettőre. Azt azonban minden tudósításból kivesszük, hogy a visszavonulás hosszú időn át tartott s még e hóban is gyakran mutatkoztak. Angliában a legutóbbi nagy viharok a szalonkahuzásra is végzetesek voltak. A hosszucsőrűek ugyanis nem bírván gyorsan elvonulni, tömegesen estek prédául s a londoni vadaspiacon már évek óta nem volt annyi szalonka látható, mint az elmúlt hetekben, mert koci számra szállították őket Londonba.

A parnói vadászterületen az idén 8 cubhunting volt, háromszor rókavadászat, huszonkétszer nyulvadászat, összesen 26 kill-lel. 16 couple harrier működött. Falkanagy gróf Andrassy Géza volt. Résztvettek többek között: gróf Andrassy Géza és neje, gróf Batthyány Lajos és neje, gróf Andrassy Gyula, gróf Andrassy Sándor, gróf Andrassy Manó, gróf Széchényi Géza, gróf D'Orsay, gróf Sztáray István.

A gyéres-szentkirályi falkavadászat az idén nagyon jól sikerült. 15-ször volt vadászat s ezalatt 25 drb nyulat fogtak; egy nyul és három róka elmenekült.

A nagymihályi kopófalka szépen működött. Összesen 17 nyulvadászat volt 15 killel, s két rókaüzés. Falkanagy volt Sztáray Antal gróf. A vidrátszegi falkavadászat is eléggé sikeres volt az idén. 11 pár harrier működött, melyek közül 9 pár magyar kopó és 2 pár angol. Falkanagy Szentkereszty Pál báró.

A kiskartali kopófalka működése: A szárazság és korai fagy miatt csak 14 vadászat volt 13 killel. — Vadásztak: Br. Podmaniczky Géza master, br. Podmaniczky Levente, Henneberg Károly altábornagy, Ghyczy Béla altábornagy, Bobory György őrnagy és neje, Beniczky Ádám, gr. Teleky Józsi, gr. Teleki Gyula, br. Radvánszky János.

A kállói erdőben szépen sikerült vadászat volt e hó közepén. Mindjárt az első hajtásban egy óriási kocza s egy suta került terítékre, ugyanazon napon még 2 sutát s egy vaddisznót löttek. Résztvettek br. Podmaniczky Géza mint háziúr, br. Kemény Kálmán, br. Vay Miklos, Fáy Béla és kívülök számosan.

A pardubitz-i falkavadászatok sűrűn folynak egymás után folyton szarvasra. A leggyakrabban résztvevő urlovarok gróf Larisch Henrik masteren kívül Kinsky Ferdinánd herceg, Kaunitz Albert gróf, Hoyos gróf, Wilczek János gróf, stöbben.

Az orsz. magyar vadászati védegylet igazgatósága a kormányhoz felterjesztést intézett az iránt, hogy az elkobzott vadászfegyvereket az eddigi szokás szerint ezentul ne árverezzék el, mert az ilyen fegyverek többnyire ismét vadorzók kezébe kerülnek, hanem mint úgy is csekély értékűeket semmisítsék meg. A miniszterium e javaslatot elfogadta s végrehajtása végett körrendeletet bocsátott ki a hatóságokhoz.

Skandináviában a jávorszarvasok igen megsaporodnak, mivel szigorú vadászati törvények oltalma alatt állanak. Csakis szeptember hóban szabad rájuk vadászni. Svédhonban mostanában évente átlag 1000 darabot lönek. Ragadozók közül tavaly elejtettek: 37 medvét, 42 farkast, 25 hiuzt, 13,112 rókát, 39 vidrát, 316 fókát és 10,786 nagyobb ragadozó madarat.

Tiszta fekete nyulat löttek mult napokban Angliában Shrewsbury közelében. E színezet Angliában a legnagyobb ritkaságok közé tartozik s eddig csak négy hasonló eset ismeretes.

Boszniában a farkasok a tél beálltával ismét félelmes módon jelentkeznek. Éjjente még a falvakba is berontanak és látogatósaiknak véres nyomát hagyják hátra.

A nyul tiszta súlyát megkapjuk, ha a nyulat zsigereivel együtt bőröstül mérjük, s az így nyert súlyt 1.46-al elosztjuk. Pl. egy nyulnak sulya 4 kilogramm = 4000 gramm, ezt elosztva 1.46-al, annyi mint 2740 gramm, azaz a tiszta suly 2 klgr. 740 gramm.

Athletika.

A magyar atletikai clubból. Hazánk ezen első, szorosabb értelemben vett test-edző sportegylete mindinkább nagyobb virágzásnak indul. Nagyszámu tagjai hetenkint háromszor gyakorolják magokat a szertornázás és atletikai sport minden nemében és háromszor a tör- és kardvívásban. A gyakorlatokat a nemzeti lovarda épületében tartják, mivel a clubnak, sajnos, még nincsenek saját helyiségei. De ezen a baján is nemsokára segítve lesz. Daczára annak, hogy a mintegy 32,000 frtot kitevő tagdíjhátralékoknak nagyobb része már be nem hajthatóvá vált, a club vagyoni állapota még is olyan, hogy már komolyan foglalkoznak egy külön atletikai csarnok és versenypálya építésének tervével. Tekintve azt, hogy ez az egylet még nem oly régi, már is igen szép eredményeket mutathat fel; jövő tavasszal pedig 10 évi fennállásának jubileumát egy az országos kiállítással kapcsolatban rendezendő igen érdekesnek ígérkező nemzetközi versenynyel készül megünnepelni.

Díszornázás. A nemzeti tornacsarnok helyiségében december 20-án este nagy és előkelő közönségnek nyújtott érdekes láttnivalót a díszornázás, melyet a nemzeti tornaegylet tagjai a tornatanítói nyugdíjalap javára rendeztek. A nézők között voltak József főherceg két fia László és József főhercegek, br. Nyáry és Holdházy apát kíséretében. Ott volt Jókai Mór is, ki sokat beszélgetett az ifju főhercegekkel. Mintegy százhusz tornász végezte a szabadgyakorlatokat és a szertornázást. A verseny magasugrásban az első díjat Kailinger Mihály, a másodikat Földváry Tibor nyerte meg.

Versenypálya az országos kiállításon, az orsz. kiállítási bizottság elhatározta, hogy a kiállítás területén versenypályát készített a testgyakorló egyletek számára. Eddigelé a «Nemzeti tornaegylet» és a budapesti vaspálya-egylet, «Előre» jelentkeztek versenyek tartására.

Úszó-verseny Párisban. A «Société Française de Natation» e hó 9-én érdekes úszó-versenyeket rendezett, melyekben számos úszó-, torna- és mentő-társulat küldöttei vettek részt. Nagy közönség nézte a versenyeket s számos hölgy is volt jelen. A legérdekesebb versenyekben a következők nyertek első díjat: a 140 méteres úzásban Rondeaux 2 p. 51 mp. alatt; a buvár-versenyben Caillat, ki 71 másodpercig volt a víz alatt s 21 másodpercczel tovább mint a második díj nyertője. A kitartó ver-

senyben is Rondeaux nyert. Januárban női úszó-versenyt rendez a társaság.

A bécsi korcsolya-ünnepély, melyet évenként a «Wiener Eislaufverein» szokott rendezni, január 12 ikén fog megtartatni. Az ünnepélyben, melynek érdekes programja már megjelent, az egylet 120 tagja fog részt venni.

Fussbal-verseny. A cambridgei és oxfordi egyetemek hallgatói között folyó hó 10-ikén folyt le a fusbballjáték-verseny, mely Oxford győzelmével végződött. E test-edző játékban a két egyetem ifjusága 1873 óta most tizenkettedszer mérkőzött össze.

Nincs többé holt-verseny! A turini velociped-egylet saajátságos határozatot hozott, mely hivatva van nagy torradalmat előidézni a sportkörökben. Eltörölte ugyanis a holt versenyt s kimondotta, hogy minden alkalommal, midőn két versenyző egyszerre ér a célhoz, győztesnek az deklaráltatik, a melyik a pálya külső körén haladt!

A «Herkules» című illusztrált testgyakorlati hetilap érdekében, mely rövid fennállása alatt oly tekintélyes tényezővé vált a testgyakorlatok terén, hogy az ország legelőkelőbb sport-egyletei hivatalos közlönyéül választották, a közoktatási miniszter ajánló köriratot intézett az ország összes tanfelügyelőihez.

A Herkules legújabb számának tartalma: Trefort és a testgyakorlatok (Porszolt Kálmántól). — Iskolai tornázás (Porszolt Lajostól). — Szerecsétlenségek kikerülése a jégen (Bod Lajostól). Tornász-gúla (képpel, egy tornatanártól). — Athletika (Bartha Miklóstól). — A «Nemzeti tornaegylet» díszornája (P. J.-tól). — A műkorcsolyázásról (képekkel). — Jég-velociped (képpel). — Eőfizetési felhívás. — Különfélék. — Tárca: A kardokról.

Löveszet.

Galamblövészet.

Versenyföltételek.

Monacoi nagy nemzetközi galamblövészet 1885-ben.

Első nap. Vasárnap január 10-én.

Grand Poule d'Essai. Díj 2000 frank s 100 frankos poule mindenik. A másodiké 500 franc és 25% a tétékből; a harmadiké 300 franc és 20% a tétékből; e negyediké 200 frank és 15% a tétékből; a maradvány az elsőé 6 lövés, kettő 24, kettő 26 s kettő 27 meterre. Döntés 28 méter. Két hibás lövés a további részvételtől kizár.

Második nap. Kedd. január 13.

Prix d'Ouverture. Díj 3000 frank. Tét 100 frank A másodiké 750 frank és 26% a harmadiké 500 frank és 20%, a negyediké 250 frank és 15%, a tétélekből; a maradvány az elsőé. Öt lövés 25 méterre Két hibás lövés a további részvételtől kizár

Harmadik és negyedik nap. Péntek, január 16-án és szombat, január 17-én.

Grand Prix du Casino. Tiszteletdíj és 20000 frank. Tét 200 frank. A másodiké 4000 frank és 25%, a harmadiké 2000 frank és 20% a negyediké 1000 frank és 15% a tétélekből; a maradvány a győztesé. Tizenkét lövés. Az első napon négy 26 meterre, a második napon egy 26 meterre, hét 27 meterre. Az 1884-ik évben

hasonló díjat nyert győztes 1 meterrel hátrább, Három hibás lövés a további részvételeből kizár.

Ötödik nap. Hétfő, január 19.

Prix de Monte Carlo (szabad handicap.)
Érték: 5000 frank. Tét 100 frank. A másodiké 1250 frank és 25%, a harmadiké 750 frank és 20%, a negyediké 500 frank és 15% a tétből; e maradvány a nyertesé. Három lövés. Egy hibás lövés a további részvételeből kizár.

Hatodik nap. Csütörtök, január 22.

Prix de Consolation. Tiszteletdíj és 1000 frank. (E verseny föltételei csak később közölhetnek.)

A budapesti lövész társulat ama elismerésre méltó kezdeményezése, mely szerint egy magyar országos lövész szövetség volt alakítandó, mint hazánk egyes részeiből magán uton értesültünk nem fog siker nélkül maradni. A vidéki lövész egyesületek közül ugyan eddig tudtunkal egyik sem hozott ez értelemben határozatot, azonban említett magán értesüléseink oly férfaktól erednek, kik egyleteikben szövívők s kik minden esetre indítványozni fogják a budapesti társulat kezdeményezéséhez való csatlakozást.

Az új barna lőporból e hó 18 án küldték el Woolvichba Angliába az első szállítmányt, mely 1000 ládat tett ki. Az angol kormány ugyanis ezzel az ujonan feltalált lőporral fogja ezentúl fedezni a hadsereg szükségletét.

Egy új készülékkel tettek a minap próbát Varsóban, mely egyfelől a fegyverek belövésére való, másfelől a czéllövés tanításánál is jól hasznavehető. A készülék kitűnő voltáról tesz bizonyosságot az, hogy a próbák alkalmával előfordult az is, hogy három egymásutáni lövésre 200 lépésnyiről a golyók egy négyszög hüvelynyi területben találkoztak. A mi ezen találmánynak a czéllövés tanításánál való használhatóságát illeti, erre nézve a szakértők úgy nyilatkoznak, hogy páratlan a maga nemében, mert a készülékhez alkalmazott skála elárulja a lövő tanulóknak minden hibáját.

Lapunk ama tiszteletteljes kérelemmel fordul hazánk lövészegyleteihez és a lövészet bármily nemével foglalkozó fiaihoz, hogy akár társulataik beléletének fontosabb mozzanatairól, akár ezen kiváló gyakorlati jelentőséggel bíró sport körébe tartozó eseményről és mozgalmról minket értesíteni sziveskedjenek. Mi ismerte a lövészet kultiválásnak hazánkban nem eléggé elterjedt voltát s belátva annak sokoldalú fontosságát, kiváló sulyt fogunk rá fektetni lapunk hasonló nevű rovatában, melynek vezetésére Radocza János urat a lövészet kitűnő szakemberét kértük fel.

KÖZGAZDASÁG.

Az üzlet-világ titkaiból.

Az üzlet — a businett, mint az angol nevezi, napjainkban oly óriási mérvet öltött, hogy egy hatalmasság sem képes vele versenyezni, sem a természeti, sem az erkölcsi világrendben. Ha van oly arkhimedesi pont, mely képes a világot kivetni

sarkaiból, ez csak az üzlet lehet, mely államokat tart fenn, koronákat teremt és semmisít meg, s polyp karjaival az egész világot általöleli. Hol kezdődik és hol végződik az üzlet-világ hatalma, ki tudná meg mondani? London, Páris, New-York, Amsterdam, Calcutta, Hong-Kong és San Francisco általa egyetlen piacvezé váltak, mely a táviró villam-erein át közlekedik a világ legtávolabb eső szögleteivel, s a hitel, a pénz, a haszon eszméi lerontották a nemzetek közt fenálló válaszfalakat. Tíz-tizenkétezer szabadalmat osztogatnak már évenként világszerte, s amaz ezer meg ezer új eszme, terv, találmány, tökéletesítés mind az ipari és kereskedelmi spekulációk széles medrébe vezet hullámaikat.

Hasznosnak vagy károsnak nevezzük-e ezt az áramlatot az emberi közboldogulásra, nehezen eldönthető kérdés. Mint a Pandora szelenczéje, egyaránt bocsátja áldásos és átkos ajándékait az emberiségre. De még az emberiség feladatairól és végcéljairól legelvontabb eszményiséggel gondolkozó társadalmi írók sem tagadták meg egészen e szellem üdvös befolyását az általános előrehaladásra. Példa rá Anglia, mely a maga hatalmas kelet-indiai társágának köszönhet nagyrészt világhatalmi állását, a Rotschild konzorcium, melynek Európát intéző kezei, mélyen belenyulnak a legtöbb állam politikai kormányzatában. De az éremnek másik oldala is van, elég szomorú példa rá a Rotschild-féle pénzhatalom megtörésére alakult katolikus Bon-toux-csoport spekulációinak oly siralmas vége, a dualistikus kiegyezés nyomán támadt gyors és általános anyagi felvirágzást oly gyorsan követő bécsi krach katasztrófája stb.

A millió vágya soha sem izgatta a világot a gyors meggazdagodásra úgy, mint ma. A pénz uralma soha sem volt zsarnokibb. A demokrácia, az általános egyenlőség lehetővé tette a pénznek megszerzeni mindazokat az előnyöket, melyek eddig a születéssel és szellemmel jártak. A megélhetés nehézsége, az élvek fokozott csábja, a társadalmi szereplések magasabb igényei szintén hozzájárultak ahhoz, hogy az üzleti szédelgések körébe mind több-több vállalkozó existenciát vonjanak be. Ekként keletkeztek nálunk is az alkotmányos aera által fölszabadított hitelműveletek korlátlanúsága következtében az állam élet oly sötét lapjai, mint a monarchia utolsó felében a hirhadt Offenheimpör, az innensőben a keleti vasut sokat emlegetett ügye csaknem ugyanakkor mikor a porosz parlamentet szintén botrányos vasutügyek foglalkoztatták, az Egyesült Államokban pedig egy hitelbank szédelgése vetettek fel széles hullámokat.

Mikor XIV. Lajos egyszer Fontainebleauban fényes ünnepélyt akart rendezni, odaszólt pénzügyminiszteréhez, Desmaretshoz:

— Négy millióra van minden áron szükségem.

S Desmaretst, kinek pénztára teljesen üres volt, nem tudván becsületes uton pénzt szerezni, egy államsorsjátékot gondol ki, s hazugság és agiotage útján hajtja be a szükséges összeget. Ma az ily pénzügyminiszternek a fenytő törvényszék előtt volna helye.

Mindenki emlékszik a történelemből a francia regenség alatt Law műveletére, ki Franciaország pénzét a Missisippibe dobva, három év múlva Ausztriába szökött koldusan, s az asszignatákra, melyek két év alatt úgy elárasztották Franciaországot papírpénzzel, hogy utoljára a vajnak fontját is ezer frank áru asszignatával vásárolták. Ezek voltak a spekuláció első fogásai, melyek azóta oly merészekké érlelődtek a második császárság jött-ment milliomosainak máról-holnapra tartó gazdaságában.

Ma e merészen vállalkozó, mindent kockáztató szédelgési rendszernek egész világa van, mely annak a problémának megoldásával foglalkozik, hogy hogyan lehet pénz nélkül semmiből mindent teremteni. Erről a mesterségről akarunk egyelőre egyet-mást elmondani.

Fölvesznek egy tetszés szerinti vállalatot, például: a dallomey-i király kölcsoné, az ellophatlan járda, a Berezinába veszett nagy hadipénztár föltalálása, a hombukturi aranydús fővény kiaknázása stb. és ezzel az első lépés meg van téve. Pénz nincs, se a kézben, se a zsebben, de hisz éppen az a cél, hogy mások pénze kerítették meg a fényes vállalat számára. Hogy ezt a célt elérhessék, előbb három lépést kell még tenniük. E három lépés: az alaptőke az igazgató tanács és a részvények kibocsátása. Foglalkozzunk röviden, mind a hárommal.

Hogy e vállalat közhasznú kilátásai káprázatnak, minden magától értedődik, s a mellett a reklám is megteszi a magáét, hogy fölfújja a dolgot. Az alapítók ott ülnek a zöld asztal körül, s csak úgy dobálnak a milliókkal, mint a rothadt burgonyával. Az eszme kitűnő; az igaz, hogy az egész dologban nincs is egyéb még meg, mint az „eszme“, hanem arról mindenki meg van győződve, hogy az eszme kapitális. Ha a mesopotámiai kőszénbányákról van szó, mi sem könnyebb, mint tele torokkal kiáltani, hogy Anglia a nagy termelő, a kimerülés szélén áll, Franciaországot végszükség fenyegeti, idestova nem lesz a világnak mit égeessen. Ily körülmények közt arannyal lehet fölmérni minden darab kőszén. Egész kelet és nyugat fogyasztóinak szemé az új vállalatot csüng. Lehet-e ennél fogva olcsóbbra szabni a részvénytőkét 15 milliónál? Öt millió értékű részvény, melyet magoknak tartoznak, és 16 millió, melyet kibocsátanak.

Megjegyzendő, hogy ily vállalkozásoknál a dolog természetében rejlik a nagyítás. Pazarsággal pótolják a takarékoskosságot, külső fényvel a szoliditás hiányát, dologtalan, renyhe személyzettel a becsületes munkát. Az első szédelgés mindjárt az, hogy tőkének vesznek egy még nem létező vagyont, holott a legjövedelmezőbb kőszénbányák is több társulat vagyonát nyelték el, mielőtt egy filléresből ezeket varázsolták volna. A jelenkor tökepenzes, ki homloka izzadtságával kuporgatta össze pár forintját, belemegy a nagyhangú biztosításokba, s nem veszi észre, hogy ő issza meg az egész komédiának a levét.

Jó bornak nem kell czégét, tartja a közmondás. Egy ily természetű vállalatnál azonban a czégér egyike a legfontosabb körülményeknek, mely képes eldönteni a dolog sikerét. Nem mulasztják el tehát

mindenekelőtt a lehangzatosabb neveknel, hercegeknél, grófoknál, báróknál, képviselőknél kopogtatni, hogy czimöket megnyerjék a vállalat sikerének biztosításához, s ezzel is port hintenek a közönség szemébe. Valamint mindenütt vannak urhatnám polgárok, ép úgy vannak polgárt játszó urak is, kik akár guano-társaságról, akár pekingi hitelbankról van szó, szívesen látják nevöket a falragaszokon.

Aztán meg a helyzet előnyei sem megvetendők. Igazgató-tanácsi tagnak lenni oly állás, melyért néha alapítói osztalék, máskor névértékü részvények, de mindenestre prezenciumok és különféle beneficiumok járnak, melyek jövedelme néha igen magasra megy.

Minden üzleti vállalat próbaköve és létkérdése azonban a részvények kibocsátása, ez emissió. Ez az a nagy harcz, melyben a mások pénzét kell megnyerni. Kibocsátás és kibocsátás közt mindenesetre különbség van, de bárminő jellegü legyen is, a három mozzanat szükséges föltétlenül hozzá: a reklám, a syndikátus, a praemium és az új érték börzei jegyzése.

Tegyük föl, hogy valami nagy horderejü vállalatról, például európai hitelbank szervezéséről van szó. Már egy hónappal a kibocsátás előtt a legelterjedtebb hirlapokban ilyen hangu, ritkított betűkkel szedett újdonságok olvashatók: „Nagy mozgalom a „haute finance“ köreiben. Kiváló pénzemberek komoly tárgyalásokat folytatnak egy az egész világra kiterjedő hitel-szervezet létesítése érdekében. Nagy párisi, londoni, berlini, amsterdami és bécsi bankházak képviselői fognak rövid időn fővárosunkba rándulni, hogy részt vegyenek e nagy horderejü intézmény megvalósításában.“

Gondolható, hogy a reklam sok lázas agyat izgat vérmes álmokra. Két héttel a döntő csata előtt egy entrefilet jelenti újra be az európai jelzalog-hitelbank megalakulását Európa legelső bankházai közreműködésével. Az újdonság azzal végződik, hogy kezdetben az alapítók az összes részvényeket a magok számára akarták fentartani, de a francia vagy angol bankárok közbenjárásának sikerült kivinni, hogy a részvények egy negyed részére aláírás nyitassék, mely azonban csak egy napig tart.

A kibocsátás nagy napja tehát elérkezik; a pénz- és börzevilág feszült izgatottságban; mindenütt óriási falragaszok hirdetik a világraszóló eseményt. A lapok egész oldalait hirdetések foglalják el, kifejtve a vállalat óriási előnyeit s jelentve, hogy az új értékek börzei jegyzése elfogadtatott. Ez a börzei jegyzés az első lépés az üzletvilágba. Néhány sor végre azt is fölemlíti, hogy a kötvények már 50, 100, 150 frt praemiummal is keresetnek.

Ilyenszerű egy kötvény-kibocsátásnak a háttere. Természetesen az üzlet és spekuláció e nagy fogásaihoz csak milliomosok nyulhatnak. De azért e milliókkal hajigáló világ sincs megvédve a bukásoktól. Legfőlebb is csak magasabbról bukik.

Ott vannak azonban mellettök a faiseurök, a kik épen nem válogatják az eszközöket s mindent elkövetnek, hogy a közönséget tévutra vezessék. Vannak, kik

csak a vallásos és a katolikus világot tűzik ki célpontul; mások, kik az új találmányok és fölfedezések lisztáit forgatják végig, hogy abban eszközökre találjanak céljaik kiviteléhez. Egy kibocsátásnál, mely például Bécsben és Budapesten egyidejüleg történik, nem a legritkább fogás, hogy az egyik érdektárs sürgős táviratot intéz a másikhoz, körülbelül ilyen értelemmel: „Aláírás bezárandó, ki kell jelenteni, hogy távirat vétele után minden aláírás semmis. Minden fenmaradt kötvény itt alá van írva s azonnal elküldendő“. Magától értetöleg a másik üzletárs hasonló értelmü táviratot meneszt el, a maga helyén mindeniket kiszegzik, ezek természetesen nem tévesztik el hatásukat.

Más példa:

Hárman összebeszélnek az „Olcsó élet“ címü társaság kibocsátási munkálatainak eszközlésére. Az általános hausse közepette e cím: „Olcsó élet“ meglehetősen kecsegtetőnek tünik előttünk föl. Ki akar olcsó hust? Délamerika pampasain ezerszámra legelnek a marha csordák, mi nehézség volna benne, piacunkra keríteni ezeket oly időben, midőn nem létezik többé távoltság? Az „Olcsó élet“-társaság 80 százalékkal szállítja alá az élelmezési költségeket s 10 krért árulja a bifsteak és a vesepecsenye kilóját.

Véletlenül azonban herkulesi erőfeszítések daczára is a mozgalom már-már elaludni készül. Hogy a bizalmat fokozott mértékben felköltsék, ime, mily módhoz nyul a három cselszövő a börzén.

A kibocsátás napján a társaság megbizottjai tömegesen vonulnak be a tőzsdére s keresik megvételre az „Olcsó élet“ papírjait 10 frt díjbiztosítás mellett. A közönség hitelt ad a díjbiztosításnak s hajlandó vásárolni. Mert a csel két mozzanatban áll. Egyik az, hogy csak olyan ügynökök jelennek meg a börzén, kik a papirosokat megvételre keresik, a másik pedig, hogy csak díjbiztosítási üzletet ajánlanak, azaz, hogy ha a részvények nem tesznek ki a hó végén 250 frtot, a vevő részvényenként 2 frt lefizetésével feloldhatja magát az üzleti kötelesség alól.

Nem venni ily kilátások mellett, valódi vétek volna a börzetitkokkal nem igen ismerős spekuláns előtt.

A magyar földhitelintézet elnökévé az elhunyt Lónyay Menyhért gróf helyébe Dzsiewffy Aurél gróft választották meg nagy többséggel.

Az értéktőzsdén az elmúlt héten a sikasztások hetén nagyon rossz volt a hangulat. Az értékek oly rohamosan estek, hogy nem egy ember mint gazdag fekiüdt le s mint koldus ébredt fel. Szomorú az is, hogy a magyar állampapírok árfolyama minden ok nélkül tetemesen csökkent. A leszámítolás bizalmatlan. A cseh földhitelintézet is, minden mentő kísérlet daczára megbukott. A krajnai leszámító társaság is beszüntette fizetéseit. — A bécsi ismeretes sikasztások következményei is most jutnak napfényre; számos kisebb nagyobb üzletember és társaság áll a bukás szélén a károsodás miatt, mit a defraudánsok okoztak.

ÁLTALÁNOS SZEMLE.

UDVAR és ARISZTOKRACZIA.

A királyi pár több heti gödöllői tartózkodása után 17-én a budai várakba költözött át. Megélénkült a királyi palota, annak környéke s a főváros nem egy társadalmi köre. Éltető hatás látható mindeufelé. — Vendégképen voltak az udvarnál a már régebben itt tartózkodó Amália hercegnőn kívül Károly Tivadar bajor herceg és neje, kik a családi körben megtartott karácsonyi ünnepeket már nem töltötték itt, hanem visszautaztak Münchenbe. — Az ő felségeiknek szóló új évi üdvözlőket ez év utolsó napján esti 8 és 10 óra közt fogják az első főudvarmester Hohenlohe herceg, a királynő helyettesítője a főudvarmesternő ő felségeik nevében átvenni. — Bécsben nem fognak üdvözlőket fogadni, hanem ezek a császári palotában kitett ivekre jegyezhetőek fel. A királynő ő felsége márczius elején Amsterdamba megy s április elején tér vissza.

Rudolf trónörökös az ünnepeket neje és kis leánya körében ülte meg Bécsben, egy napig azonban őt is fővárosunkban üdvözölhettük, mert 24-én lejött felséges szülei látogatására. — Stefania trónörökösnek kedvencz művészetével a zenével foglalkozik. Legujabban is több csinos dalt szerzett, melyekhez a trónörökös készített szöveget.

Leopold főherceg annyira jobban van, hogy a mindennapos orvosi jelentések kiadását megszüntették.

Mária főhercegné asszony, József főherceg idősebbik leánya nagy előszeretettel foglalkozik a festészettel s e téren Vastagh György festőművészi vezetése alatt képezi magát. A főhercegnő már a legszebb reményekre jogosító eredményt ért el ebben a szakmában s aquarelljei és olajfestményei a művészi diletantismus magasabb fokán állanak. A napokban egy nagyobb egyházi tárgyú képet fejezett be, melyet karácsonyi ajándékképpen készített fenséges anyja Klotild főhercegnő számára.

A bajor királyné Tirolból, hol az őszet töltötte, visszautazott Münchenbe.

A hesszeni nagyhercegnek Kolumine asszonytól való elválása jogerőre emelkedett. A lipcei birodalmi törvényszék ugyanis a mult napokban elutasította Kolumine asszony felebbezését.

Bismarck herceg megbetegedett nejének az orvosok azt tanácsolták, hogy a telet Kairóban vagy Madeirában töltsse. A hercegnő legközelebb elutazik s valószínűleg Bismarck herceg is el kíséri őt.

Khun-Héderváry Margit grófnő a horvát bán neje ő felsége a királyné palotahölgyévé neveztetett ki.

A honvédbál, a magyar aristokratia bálját az idén is meg fogják tartani. A bál védnökségének elfogadására József főherceg és Klotild főhercegnő ő felségeiket fogják felkérni, az elnöki tisztet pedig mint az előző évben is, Károlyi Gyula gróf vállalta el.

A főuri estélyek sorozatát a Csáky Tivadar grófné termeiben tartott fényes összejövétel nyitotta meg. A válogatott társaság a főuri és művészkörökből került ki s kitünően mulatott reggeli három óráig.

Az athleta-bál rendező bizottsága lady patronessét ifj. Almássy Kálmán grófnét nyerte meg.

Károlyi Gyula gróf a napokban megvette Hatvani Deutsch Bernát 9000 holdas bujádi birtokát hatszáz ezer forinton.

Eljegyzés. Kinsky Terézia grófnőt, Kinsky Károly gróf leányát eljegyezte Clary Siegfried gróf követségi titkár.

Halálozás. Sina Simon báró özvegye Ghyka Iphigenia hercegnő folyó hó 22-én Bécsben elhunyt.

POLITIKA.

A főrendiháznak ünnepies jellegű ülése volt f. h. 17-én. Sennyey Pál báró, mint a főrendiház új elnöke tartotta székfoglaló beszédét, mely iránt a politikai körökben nagy érdeklődést tanúsítottak. Sennyey báró kiválóan szép beszédében teljes nyíltsággal vallotta be, hogy a kormánynyal nem áll azonos elvek solidaritása alapján s hogy hű marad régi gondolkodásához. Diszes állását egyedül felsőges urunk óhajára fogadta el. — A lelkes éljenzéssel fogadott beszédre Schlauch Lőrincz püspök válaszolt, üdvözölve az új elnököt a főrendiház élén.

A képviselőház legutóbb a közlekedés-ügyi tárgyat tárgyalta le, melynél számos kérdés körül érdekes viták fejlődtek ki az egyes vidékek érdekében, melyeknek leglelkesebb szószólói természetesen az illető vidék képviselői voltak. — A kereskedelmi tárca tárgyalását a ház az ünnepek utánra hagyta. A legközelebbi ülés január 10-én lesz.

Csehországban Rieger legutóbbi fellépte óta sokat foglalkoznak velünk magyarokkal. Természetesen a többség elítéli őt magyarbarát érzelmeiért s erősen kardoskodik a panszlavizmus mellett.

EGYHÁZ.

A hercegprimás legutóbbi (26-ik) főpásztori körlevelében közölve van a pápa ő szentségének apostoli levele a karthagói érseki szék vi-száállítására vonatkozólag. Ezt követi a hivatalos pénzek küldésére vonatkozó szabályzat s végül több pályázati hirdetés.

Haynald Lajos bibornok érsek részvétiratot intézett a linzi székeskáptalanhoz Rudiger püspök elhunyt felett.

VII. Gergely pápa halálának nyolczszázados évfordulóját nagy ünnepélyességgel készülnek megülni Olaszországban jövő évi május 15-én. Az előkészítő bizottság mindenfelé felhívást küldött, hogy az ünnepély mentől magasabb legyen.

Arany miséjét tartotta Feichtinger János t. kanonok az elmúlt napokban az esztergomi plébánia templomban. A lélekemelő ünnepélyen rendkívül nagyszámú közönség vett részt.

A magyarországi kegyes tanítórend legújabb névtára megjelent. E nagyérdemű, hazafias szerzet tartományi főnöke Kalmár E., ki az önálló magyar rendtartomány főnökeinek sorában már a 29-ik. A rendi kormánytanács 6 kormánysegédből s 3 kormánytanácsosból áll. A rend összes tagjainak száma 328, a kik közül a 13 aranymiséssel együtt van 238 áldozár, 70 növendék és 20 ujoncznövendék. Az elmúlt évben elhunyt 7 tag. A rend vezetése alatt álló 24 gymnáziumban a tanulók összes száma volt 7039. E tanintézetek közül legnépesebbek: a budapesti, melyben 641 és a szegedi, melyben 739 a jelen tanévben a tanulók száma.

Pável Mihály a nagyváradi görög szert. kath. püspök 6000 forintot bocsátott Trefort miniszter rendelkezésére oly célból, hogy annak kamatai a festészeti mesteriskola egyik jeles növendéke részére adományoztassék ösztöndíjkép.

Gasparics Ferencz püspököt e hó 21-én szentelte fel a zágrábi székesegyházban Mihajlovics bibornokérsek Hramilovics és Pavletics püspök segédlete mellett.

Szerb egyházi congressus összehívását tervezi a magyarországi szerb képviselők. Bizottságot

alakítottak, melynek célja lesz az irányadó tényezőkkel érintkezésbe lépve az egyházkongresszus megtartását lehetővé tenni.

HADSEREG.

A bécsi Jozefinum visszaállítására tervének megvitására Trefort miniszter az elmúlt napokban egy újabb enquétet hívott egybe, melyben a szakértők egyhangulag elítélték a közös hadügyminiszter javaslatát. Általán megegyeztek a nézetek abban, hogy a katoná-orvosi kar hiányai a katoná-orvosok anyagi s erkölcsi helyzetére vezetendők vissza, hogy a stipendiumokkal helyesebb kezelés mellett és némi költségemeléssel a jelenleginél sokkal nagyobb eredményeket is lehetne elérni.

A tartalékos tisztek kinevezését hozta a közös hadsereg rendeleti lapjának legutóbbi száma. Összesen 964 volt egy éves önkéntes nevezetett ki hadnagygyá, kik között igen szép számmal magyar ifjakat is találunk.

A bécsi Ferencz József alapítványban a cs. és k. katonatisztek özvegyei és árváinak ellátására jelenleg érvényben maradt 1108 biztosítás összesen 405,950 frt járadékkal. És pedig 149 özvegy élvez 49,075 frtnyi járadékot, és 11 elárvult család 3700 frtot. Az alapítvány vagyona 2.527,349 frt.

Tengerészeti. Sterneck báró altengrnagy december 16-án bevégezvén a polai tengerészeti hadi szemlét, megérkezett Bécsbe hogy ügyosztálya vezetését ismét átvegye. — Amint értesülünk, a tengerészeti akadémia parancsnokságára Biringer Herman sorhadihajó kapitány van kijelölve. — Továbbá Wiplinger báró ellentengernagy lesz a tengerészeti osztály II. csoportjának vezetője. Ez a kinevezés erre az ügyosztályra nézve csak örvendetes lehet, mivel Wiplinger eddigi működése és kiváló szakképzettségénél fogva a legnagyobb mértékben képesítve van ez állás betöltésére.

A honvédelmi miniszterium elhatározta a Ludovika akadémia megnagyobbitását. E célból az akadémia főépületéhez ennek jobb oldalán egy körülbelül hasonló nagyságu szárnyépületet emeltet 160 ember befogadására. Ez új épületben lesz nyolcz nagy tanterem, továbbá hálótermek s egyéb lakosztályok.

Nyugalomba helyezések. Izaborn Ferdinánd tábornokot, Janovski Lipót és Slaup Gyula tábornokokat ő felsége nyugalomba helyezte.

NEMZETI KASZINÓ.

Pezsgő élet, hangos beszéd zaja üti meg füleinket, midőn e sűrűn látogatott termekbe lépünk. — A különféle választmányok és bizottságok tárgyalásai s a politikai események élénk fejtegetései a kaszinó tagjai érdeklődésének ma is tárgyát képezik. Ifjak és öregek egyaránt el vannak foglalva. Hallgassuk meg előbb a jövő embereit — az ifjakat.

Honvéd, athléta- s regatta-bál: mind a három az arisztokracziáé, hogy ne volna itt tenni, működni valója az előkelő ifjuságnak? Pedig nem is neheztől minden az ő vállalkra. Segítenek nekik Zichy Jenő gróf, Károlyi Gyula gróf, legalább a honvédbál ügyében, a melynek már is ők állottak élére. — Jut azért Teleky József grófnak is buzgólkodni valója, a kinek most főgondját az képezi, mivel lehetne fényben, sikerben emelni, a porond hőseinek, az athléta- s regatta- bál parquetten aratandó diadalát.

Nádasdy Ferencz gróf ülésre hívta össze a múlt napokban a vadászati védegyelet választmányát a lovaregylet üléstermébe. A hosszú szünet után szép számmal jelentek meg a tagok s több fontos ügyet s indítványt tárgyaltak le. Határozatot hoztak a duvadak mérgezése tárgyában, elfogadták az elnök ebbeli indítványát, hogy intéztessék felterjesztés a belügyminiszteriumhoz az iránt, hogy engedje meg az uradalmaknak, miszerint a felesleges szarvasállományt a tilalmi időben is lelőhessék és értékesíthessék.

„Változatlan politikai elveimnek és meggyőződésem függetlenségének teljes fentartásával jelenek meg körükben“, Sennyey Pál báró elnöki székfoglalójának e szavai méltó s őszinte örömet keltettek a kaszinó falai közt. Az a férfi, kinek némelyek már örömmel hirdettek olyannak, mint a ki elveit megváltoztatta, a legelső s legünnepélyesebb alkalommal czáfolta meg e híreket. Siettek is mindnyájan a kaszinóban megjelenésekor őt személyesen üdvözölni.

A nemzeti kaszinó évi közgyűlését még e hónapban megtartja, melyen több fontos tárgy fog szőnyegre kerülni. Ezekről szólni lesz legközelebbi feladatunk.

ORSZÁGOS KASZINÓ.

Bár a kaszinó tagjai nagy részét az ünnepek a fővárostól elvonzották s idejüket most vagy a családi tüzhely melegénél vagy egy-egy vidám vadásztársaság körében töltik, mégis az itt maradtak sűrűn látogatják a társalgó termet, hol a legutóbbi napok eseményei elég anyagot nyújtanak az eszmecserékre.

Hogy mily szüksége van a magyar gentrynek az országos kaszinóban való tömörülésére s erélyes társadalmi akciókra, mit az egylet derék elnöke s nem egy buzgó tagja régen hangoztat, az csak oly alkalommal válik szembetűnővé, mint a mielő Censor támadása. Valóban nem tudunk eléggé esodálkozni a fölött hogy hazánk ez egyetlen, nagy számu és kiváló tagjainál fogva tekintélyes gentrytestülete az országos kaszinó mindaddig nem látta szükségesnek eréllyel fellépni ama tervszerű s indokolatlan támadások ellen, melyeknek, a Censor röpirata csak méltó folytatását képezi. — Most azonban örömmel jegyezhetjük fel, hogy ez irányban nem egy javaslatot s tervet hallottunk a kaszinó falai közt, miket elárulunk azonban csak ezek valamelyikének elfogadása után szabad.

A tagok névsorának s az egylet évkönyvének összeállításán most fáradozik a titkárság. A tagok száma meg fogja közelíteni a 900-at. A közgyűlés összehívása is legközelebbre várható.

NÓVILÁG.

A budapesti első gyermekmenhely-egylet december 20-án az új városház társalgó termében gróf Károlyi Sándorné elnöklete alatt gyűlést tartott, melyen a titkár jelenté, hogy az egylet istvántelki intézete ez év folyamán teljesen be lett rendezve. Érdekes az 1884-iki évről szóló pénztári jelentés, melyből kiemeljük, hogy az összes bevétel a lefolyt évben 103,063 frt volt, míg ezzel szemben a kiadás 84,838 frtot tett ki. A bevételek közt nevezetesebb tételek: ő felsége a király adomá-

nya 1000 frt, néhai Bujanovits Jánosné hagyatéka 5000 frt, a földmívelési miniszterium segélye 7800 frt, a főthi Károlyi-család adománya 713 frt, a Calico-bál jövedelme 2236 frt, az ez évben rendezett sorsjáték haszna 15,969 frt, s az istvántelki telep terményeinek eladásából befolyt 609 frt. A kiadások közt első helyen az istvántelki telep beruházási összege áll 33,696 frt 39 krral, s ezután a dajka díjak 25,370 frttal. A gyermekmenhely intézeteiben 568 gyermek részesült ápolásban. Ily nagy felvirágozása az egyletnek egészen gróf Károlyi Sándorné elnökő érdeme, ki nemcsak személyesen vezette az istvántelki telep berendezését, hanem a beruházási költségek nagy részét is sajátjából fedezte. A gyűlés meleg köszönetét fejezte ki a grófnénak áldozatkészségeért.

Az ékszerészeknél legújabbán egészen egyiptomi divat kezd lábra kapni, s maholnap hölgyeink csupa Izis és Oziris képeket fognak kezeiken viselni, míg a férfiak nyakkendő tüjén az eddig divatban volt kutya- és lófejek helyett apró Apisok fognak tűndökölni. A bécsi kirakatokban eddig is látható egyiptusi stíli karékek, tük, óraláncok s egyéb művészeti apróságok izélesen vannak kiállítva, s kétségtelen, hogy az ékszerek ez újabb divata lábra fog kapni az egész európai continensen.

A női hajviseletet, mely most divatos, orvosi tekintélyek egészségtelennek állítják, a hajnak a nyakból való felfésülése ugyanis megfeszíti a hajszálakat, a mi sokszor nyakszirt fájalmakat okoz. Orvosi tapasztalás bizonyítja azt is, hogy mióta a nők homlokukba fésülik hajukat, sokkal többet szenvednek ideges főfájásban.

A párizsi hölgyek legújabb bizsujja ez idő szerint egy-egy miniatúr revolver, melyet karpereceiken hordanak. Clovis Hugues asszony példája tette ezt a divatot időszerűvé.

IRODALOM.

Jókai Mór „A löcsei fehér asszony“ című regénye, Jókai Róza gyönyörű rajzaival öt kötetben a Révai testvérek kiadásában megjelent. Az öt kötet ára fizve 6 frt, vászonkötésben 7 frt 50 kr.

Herkules könyvtár e cím alatt id. Porzolt Jenő és Porzolt Kálmán szerkesztésében új hézagpótló vállalat indult meg, mely a testedző-sport minden nemének ismertetésére szolgál önálló becsü szakmunkákban.

Plautus vígjátékai immár teljes egészükben vannak a magyar olvasó közönség előtt a fáradhatlan Csiky Gergely jeles fordításában. Legújabbán jelent meg a 3-ik és 4-ik kötet.

SZINHÁZ.

Az operaház igen szép reményekre jogosító új tagját mutatta be Komáromy Mariskában. A fiatal művész Oszkár apród szerepét énekelte az Alarcos bálban. A fiatal művész zajos sikert aratott ezzel az első felléptével, mert valóban művészi énekelt, erőt és kellemet mutatott s könnyed megjelenésével emelte a kedves benyomást, mit szép tehetségei keltettek bennünk. — A repertoirt Gioconda és Troubadour uralják s a folyton telt ház Turolla k. a. sikereiről tesz tanuságot.

Az operaházban 27-én Erkel Ferenc dalműve: „Bánk-bán“ került színre. Az előadás nem folyt simán, mert Bánk személyesítője Hajós Zsigmond a második felvonás végén, a Gertrud királynővel való jelenet közben annyira elrekedt, hogy szerepét alig bírhatta végig énekelni.

A nemzeti színház újdonsága Severo Torelli még nem kerülhetett színre. Az elmúlt napokban

többnyire felelevenített francia s néhány eredeti darabot adtak.

A nemzeti színházban 17-én este az „Ember tragédiája“-t egyik főszerepében új személyesítővel hozták színre: Évát a beteges Jásay Mari asszony helyett Fáy Szeréna k. a. játszotta, még pedig fényes sikerrel.

A művész ez alkalommal azokat a reményeket, melyeket pályája kezdete óta mindenki bőkezűen előlegezett neki, nagy mértékben igazolta.

A népszínház sok kellemes estét szerez a főváros közönségének látványos darabjával a „Meluzina“-val. A ritka fényvel kiállított darab Csepregynek egyik legszebb műve s némely részletében valódi költői szépség jellemzi. A műsorban gyakran foglal helyet a „Gerolsteini nagyhercegnő“ is, ez a sikerült operette s ritkábban népszínművek.

A várszínházba „Az eleven ördög“ című új operett vonzza a közönséget, s ebben a sikerben az előadónak ép úgy részük van mint magának az igen szépen kidolgozott s csinos zenéjű darabnak, mely Konti Józsefet a várszínház karmesterét vallja szerzőjének. Blaháné kitűnő szerepet teremtett magának e darabban, mely bizonyára gyakori ismételtetésre tarthat számot.

A várszínház emlékezetes jubileumot ült. Száz éve van annak, hogy a magyar színművészet először talált hajlékot e kicsi színházban, a melynek közönsége, szintársulata német volt ugyan, de a mely megnyitotta csarnokait a magyar színészetnek is. Ezek kezdetben szerényen az esték korlátolt számához kötve, hirdették a magyar szót, a melynek számára azután a fölébredt hazafias érzés mind nagyobb tért igyekezett hódítani. Visszatekintve az akkori idők küzdelmeire s összehasonlítva a magyar drámai művészet szellemi és anyagi erejét, az uttörőket követő korszakával: valóban fölemelő érzéssel lehet constataálnunk nemzetiségünk érvényesülését és izmosodását minden irányban. A várszínház hazafias szellemű igazgatósága egész kis ünnepélylyé tette a mai estét.

A párisi drámaírók élükön Sardouval és Dumasval agitációt indítottak meg az iránt, hogy a lapok valamely darab előadása előtt ne beszélhessenek el annak meséjét, s mutatóványokat ne közölhessenek belőle.

A párisi színházak szubvencziója a francia budgetben 1.476,000 frankkal szerepel.

Feuillet Oktáv a hírneves francia író most fejezett be egy színművet a „Théâtre Français“ számára, melynek címe „Chamille“.

ZENE.

A harmadik filharmoniai hangversenyt az elmúlt napokban tartották meg az operaházban Erkel Sándor vezetése és Bignio Lajos közreműködése mellett. A műsor tisztán Beethoven kompozíciókból állott s maga a hangverseny a nagy zeneköltő születési évfordulója emlékére tartott. Az est sikereiben bővelkedett s a ház megtelt hallgatókkal.

A második kamara zeneestélyt 19-én tartották meg Klemecke és társai a vigadóban. A műsort itt is csupa Beethoven szerzemény képezte s a rendes közreműködő tagokon kívül Broulik Ferenc az operaház tagja énekelte.

MŰVÉSZET.

A Deák-szobor. Huszár Adolf szobrásunk műtermében már készen áll Deák Ferenc hatalmas arányú, nagy ülőszobrának főszíntája. Most még a szék renaissance-stylú díszítésein dolgoznak

Huszár tanítványai, melylyel azonban néhány nap múlva elkészülnek, úgy hogy a szobor már a jövő év első hónapjaiban öntés alá kerül.

Parlaghy Vilma festőművész, néhány napi itthon tartózkodás után tanulmányutra indul Olaszországba.

Karácsonyi képzőművészeti kiállítás nyílt meg a műcsarnokban. A kis kiállítás úgy számra, mint tartalomra nézve elég gazdag, főleg az ifjabb generáció van szépen képviselve. Kiválnak a többiek közül Tölgyessy Arthur üde tájképei, Feledi Tivadar apró képei s Feszty Árpád és Mesterházy Kálmán kisebb művei.

Nemzetközi képzőművészeti kiállítást rendez a belga kormány Antwerpenben a jövő év május 2-tól október hó végeig. A magyar képzőművészeti társulat e kiállítás magyar csoportja érdekében, melynek külön helyiség is van fenntartva felhívást fog intézni a hazai művészekhez.

Munkácsy Mihály már jó egészségnek örvendő kisebb műveken dolgozik. Közöltük két családi kép köti le a figyelmet, melyek egyikének tárgya a középkorbó van merítve.

EGYESÜLETEK.

A «Petőfi társaság» legközelebb tartott zárt ülésében a január 6-iki nagy gyűlés programjának összeállításával foglalkozott. A felolvasások sorrendje az eddigi megállapodása szerint következő: 1. Elnöki megnyitó beszéd Komócsy József alelnöktől. 2. Titkári jelentés Ábrányi Emil másodtitkártól. 3. Frankenburg Adolf emlékezete Mikszáth Kálmántól. 4. Lirai költemények Szász Gerőtől. 5. „A nagy urak nyári fészke télen“ elbeszélés Tolnay Lajostól. 6. „Dózsa György“ (költemény) Kiss Józseftől. 7. „Egy rut leány története“ elbeszélés Balázs Sándortól. — Kilátása van a társaságnak arra is, hogy Dóczy Lajos tavaly megválasztott r. tag szintén ezen a közgyűlésen tartja meg székfoglalóját.

A szent István-társulat e hó 18-án gróf Károlyi Sándor elnökle alatt választmányi ülést tartott. Elhatározták egy népszerű modorban írt népszerű munka és egy, Budavárának a törököktől való visszavétele kétszázados emlékünnepeinek alkalmából irandó mű kiadását.

A vöröskereszt-egylet budapesti IV. kerületi fiókjának választmánya, gróf Hunyady Lászlóné és Gróf Zichy Jenő elnökle alatt tartott ülésében tárgyalta a központi igazgatóságnak azon leiratát, mely a jövő évi országos kiállítás alkalmával kiosztandó évi jelentés előmunkálataira vonatkozik. A választmány saját terjedelmes jelentésének összeállításával Richter Antal titkárt és Sámuel Ferencz pénztárnokot bizta meg.

A magyar iskolaegyesület f. hó 21-én tartotta második rendes közgyűlését. A felügyelő-bizottság jelentéséből kitűnik, hogy az ifjú hazafias törekvésű egyesület már eddig is jelentékeny eredményeket ért el.

A Balaton-egylet télen sem pihen. A kirándulási szakosztály elhatározta, hogy a tél folyamán a Balaton-vidék valamely városában mulatságot, a fővárosban pedig estélyt rendez. Az első mulatság Székesfehérvárott lesz. Az előzetes intézkedések megtételére bizottságot választottak, melynek Fenyvessy Ferencz, Szalay Imre és Hertelendi Ferencz képviselők, továbbá dr. Herczeg Mihály egyetemi tanár és dr. Szikszay János egyleti titkár a tagjai.

A magyar intelligencia tagjaihoz!

A Szemlé-t kizárólag a legelőkelőbb magyar uri osztály, szóval a szellemi, születési és vagyoni arisztokrácia számára szerkesztjük.

Társadalmi és irodalmi közleményeink érdekességét azzal növeljük, hogy mindeme, valamint *sport* közleményeinket is *a legelőkelőbb osztály tagjainak tollából adjuk.*

Gazdasági rovatunkban pedig kizárólag olyan közleményeket, nagyobb szabásu vállalat-terveket, eszméket és hasznos apróbb ismertetéseket adunk, melyek *a nagybirtokosokat* érdekelhetik.

Általános szemle című rovatunkban iparkodunk ugyancsak kizárólag a legelőkelőbb uri közönséget érdeklő eseményeket közölni. Szóval elkövetünk mindent arra, hogy a *Szemle* időszerű érdekes dolgokat közöljön, és hogy e lap ne legyen fölösleges, hanem nagy hézagot pótló olvasmány.

A Szemle a nemzeti önállóság, az ősi erkölcsök, a hazafiui erények előmozdításának hirdetője kíván lenni. E czélok elérhetésének előmozdítását az igen tisztelt olvasók intelligensebb részétől várjuk, fölkérjük tehát a hazafiasan gondolkodó előkelőbb közönséget, hogy lapunkat s e törekvéseinket támogassák.

A mai szám megjelenéséig irtak a Szemlébe:

Alapi Salamon Tódor, — Balázs Sándor, — Barcsay J., — Bárczay N., — Beniczky Gy., — gróf Bethlen N., — Buda Ádám, — Chernel István, — főt. Dvorzsák János, — gróf Eszterházy Pál, — Dr. Farkas Mihály, — Hanvay Zoltán, — Kállay A., — báró Kemény Béla, — Kende Zsigmond, — Dr. Koroda Pál, gróf Kreith Béla (főszerkesztő), — Lakatos Károly, — gróf Majláth K., — gróf Migazzy Vilmos, — Majthényi L., — Mikszáth Kálmán, — báró Nyáry Gyula, — Orczy Gyula, — Forzsolt Kálmán, — dr. Frém József, — Reviczky Gyula, — Szentiványi E., — l. if. gróf Teleki Sándor, — Vajda János, — ifj. báró Vay Miklós, — gróf Vay A., — gróf Zay Miklós, — gróf Zichy Imre stb. stb.

A Szemlében nagy súlyt fektetünk **Nővilág** című rovatunkra, melyben nemcsak divat, mulatság stb., de hölgyeinket érdeklő más dolgokat is fogunk közölni. Reméljük, hogy országunk legelőkelőbb hölgyközönsége is megteend egyet-mást lapunk terjesztése körül.

A magyar gentry és főnemesség ellen a támadóknak egész serege készül ma. Tartsunk össze mi is. Mutassuk ki az ellenünk való agitációknak helytelen okait. Kövessünk el e lapok hasábjain is mindent, hogy ellensúlyozzuk támadóink helytelen cselekedeteit.

A Szemle a főnemességnek, a gentrynek leghivebb közlönye volt máig és lesz ezután is.

Gróf KREITH BÉLA és Gróf ZICHY IMRE

szerkesztők és kiadók.

Budapest, lövész-utca 5. szám.

A vadászat és lövészet kedvelőihez!

Elhatároztuk, hogy lapunkban a Szemlében kiválólag foglalkozunk mostantól kezdve a sport kedvelőit érdeklő események közlésével és illusztrálásával.

A még nyomtatásban meg nem jelent Vadász ismerettár (Lexicon) szövegének ismeretterjesztő legérdekesebb részeit és illusztrációit a Szemlében fogjuk közölni.

Ezenkívül lapunkban a sport minden neme, u. m. atletika, torna, evezés, kerékpározás, korcsolyázás, stb. továbbá lóversenyek, ügetőversenyek, lovas vadászatok, agarászatok, vizslaversenyek, vadtenyésztés, vad-óvás, vadászebtenyésztés és idomítás, ragadozóvadak irtása, bel- és külföldi érdekesebb vadász területek és vadászatok ismertetése, halászat, a horgász sport és minden érdekesebb sport képezendik főfigyelmünk tárgyát.

Sport Szemlét ad lapunk az összes bel- és külföldi lapok nyomán.

Az összes lövész-társulatok, lövölde-egyletek tagjait felkérjük, hogy lapunk lövészet rovatában ismeretterjesztő közleményeikkel közreműködni sziveskedjenek. Iparkodjunk meggyőzöttetni hazánk közönségét arról, hogy a lövész sport a legpraktikusabb sportnem az országban, hol a harc-képesség fejlesztése rendkívül kívánatos. Németországban több ezerre rug a lövésztársaságok száma, nálunk hogy mily kevés ily egylet van, lapunk mai számában mutatjuk ki.

Tartsunk össze mi lövész egyletek tagjai s működjünk oda, hogy a legfontosabb sportot mennél szélesebb körben tegyük kedvelté. **A Szemle az összes lövöldékről, azok beléletéről stb. részletes ismertetést fog közölni, mostantól kezdve.**

Gróf ZICHY I. és Gróf KREITH B.

szerkesztők és kiadók.